

СЛОВО ПРОСВІТИ

ВСЕУКРАЇНСЬКИЙ КУЛЬТУРОЛОГІЧНИЙ ТИЖНЕВИК

36 (465), 4—10 вересня 2008

Фото Олеся Дмитренка

ТОНКІ СТРУНИ УКРАЇНСЬКО-РОСІЙСЬКИХ ВІДНОСИН

Володимир ФЕРЕНЦ,
м. Івано-Франківськ

Інколи буває тяжко вгадати, яка політика щодо Росії найкраща. Зазвичай проросійські політики звинувачують своїх опонентів у провалі відносин з Росією. Але особливих успіхів тут не можуть досягти навіть її палкі прихильники в українській політиці та владі. Висновок один — Україна повинна поховати смішний і недолугий міф про споконвічну дружбу народів, який не відповідає сучасності. Фатальна роль поганої невістки для України вже не підходить.

Після подій у Грузії стало зрозуміло: без сучасного, інформаційно переможного стилю відносин із Росією Україну підстерігають серйозні проблеми.

Хвороблива боязнь програти і небажання дратувати Росію — вкрай шкідлива політика для України, це не оберігає від прямої російської агресії. Ідеться не про звичайну війну, її не очікують з багатьох причин, хіба ми самі спровокуємо бездарними діями влади у відповідь на таємне бажання когось у Росії. До капітуляції перед сильним світом населення України давно підштовхує інформаційний вплив Росії, Америки і ще кількох світових гравців. Отже, ми підходимо до ключового питання — інформаційної опірності українських громадян чужим намовам і зомбуванню. Адже державу можна зруйнувати і без війська, руками її громадян, якщо безперешкодно “промивати мізки”, користуючись світовим благом — свободою поширення інформації.

Тому вступ у структури колективної безпеки — не перша проблема безпеки України. Нарощування озброєння армії, солдатів якої виховували на російських серіалах “Кадети” і “Менти”, теж нічого не дасть. У новому тисячолітті не армія й організації колективної безпеки, а свідомі громадяни, народ стають гарантами національної безпеки.

Дезорієнтований, обманутий і зневірений громадянин — перший ворог сам собі. Українців віддавна переконують у їхній нес-

проможності мати хорошу владу. Ця технологія стала особливо помітною, починаючи з акції “Україна без Кучми” аж до обвальної й грубої критики Президента Ющенка. Небезпечно, коли різко падає рейтинг Президента, поширюється масова зневіра народу і неповага до інститутів влади.

Не лякаймо власного громадянина негативом і не вбиваймо його віри в себе та в Україну! Тезу про те, що народ — єдиний носій влади, нове тисячоліття давно ставить під сумнів. До цього завжди треба додавати умову: якщо він має імунітет до інформаційного впливу. Цей імунітет у громадянському суспільстві творить національна еліта і передовсім влада.

За всіма ознаками, Росія давно застосовує сучасну тактику для закріплення власних національних інтересів на пострадянській і передовсім українській території. Так поведуться всі сильні держави світу. Так звана турбота про російську мову й українських росіян, підтримка проросійських сил, фальшива інформація про українську позицію й українські справи — все це служить банальній економічній вигоді. Після стількох років російської пропаганди кожна реакція України повинна бути віртуозною і, зрештою, щось треба робити з власним інформаційним простором та політикумом.

Росія — не першовідкривач, вона успішно переймає досвід США. Америка за інерцією ще оглядається на думку світу, хоч нові стандарти світових відносин запровадила саме вона: абсолютне право сильного. Росія про це відкрито заявляє і привчає лякливу Європу до цієї своєї правди. У цю правду змушують повірити й нас. Для успіху Росії на проголошених територіях її інтересів достатньо, щоб у право російської сили повірили мешканці цих територій. Для цього Росія веде пропаганду. Що може протиставити Україна?

Основою переможної зовнішньої політики України у відносинах передовсім із Росією повинна бути швидка й успішна реакція влади, підтримувана такою потугою вітчизняних ЗМІ, щоб кожен громадя-

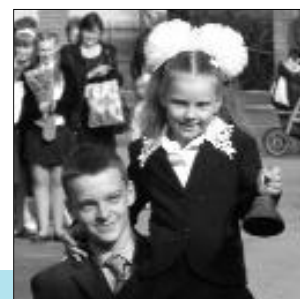
нин не сумнівався у нашій правоті. Якщо на кожен неприємний для України крок Росія одержить чітку, аргументовану, одностайну і наступальну відповідь, то агресія російської сторони швидко випарується. Там працюють тверезомислячі стратеги, і вони не хочуть лякати Росією українських громадян. Вони не хочуть втрачати довіру своїх традиційних і численних симпатиків в Україні. А наша влада мусить добре думати, як зменшити число симпатиків чужих держав серед громадян України. Безперечно, потрібні значні зміни законодавства про ЗМІ та інформаційну діяльність, про громадську і політичну діяльність. П'ята колона не може займатися легальною політикою, а інформацію проти основ державності не повинні тиражувати ЗМІ, зареєстровані на українській землі.

Виважена зовнішня політика примножує число прихильників держави передовсім серед її громадян. Безкорислива дружба інших держав — завжди ілюзія. У критичні моменти кожен народ так званої світової співдружності дбає лише про власні інтереси. Хоч би якою бідною, недосконалою чи слабкою була держава, громадянин приречений любити її, і з любові не давати спокою можновладцям, щоб держава була сильною й багатою.

Зовнішня політика потрібна не так для пошуків друзів чи чужої безпекової парасольки — вона передусім повинна подобатись українцям. Якщо український громадянин зрозуміє це як захист національних і особистих інтересів, він відчужує себе захищеним і почне самостійно шукати і знаходити великі позитиви в Україні. Шануватиме Батьківщину понад усе.

В умовах інформаційної відкритості суто внутрішньої політики не буває, вона стає зовнішньою, тобто об'єктом світових інформаційних проектів. Про це треба пам'ятати політикам і всім публічним громадянам, виступаючи перед ЗМІ чи перед народом. Позитивний імідж України потрібен не на експорт, а самим українським громадянам.

ВЕРЕСНЕВЕ СЯЙВО

3

ГОСТИНИ В КУЛІША

9

ПРОРОКИ УКРАЇНИ

10–11

ХТО ПРАГНЕ ЗАКРИТИ МУЗЕЙ?

13

Добровільні пожертви
“На Кобзареву Церкву”:
МБФ “Українська Родина”
Р/р № 26045200145101
в Подільській філії АКБ “Київ”,
МФО 320401 ЗКПО 21709106

“Найважливіша проблема — байдужість батьків до виховання власних дітей. Вони не читають дітям”.

«ПРОСВІТА»

СЬОГОДЕННЯ НАШОЇ КНИЖКИ

Богдана МОРОЗ
Фото автора

Феодосійське міське об'єднання ВУТ “Просвіта” ім. Тараса Шевченка спільно з республіканським комітетом Автономної Республіки Крим з інформації, виконавчим комітетом Феодосійської міської ради провело восьмий Всеукраїнський фестиваль української книги “Феодосія—2008”. У фестивалі взяли участь письменники, науковці, літературознавці, видавці, освітяни, працівники бібліотек та музеїв із різних куточків України.

Урочисте відкриття фестивалю відбулося в приміщенні центральної міської бібліотеки ім. О. Гріна. З привітальним словом виступив заступник голови ВУТ “Просвіта” ім. Тараса Шевченка, заслужений діяч мистецтв України, письменник Василь Фольварочний. Він згадав, як 35 років тому пройшов маршрутом будівництва Східнокримського каналу від Каховки багатьма містами Криму, серед яких була і Феодосія. Згодом він видав книжку “Цілюща вода”, в якій провів аналогію: як Дніпро своєю цілющою водою з'єднав Україну з Кримом, так і нині українська книжка виступає об'єднавчою силою між людьми різних національностей, прокладає мости взаємозбагачення культур.

Зі святом книги учасників та гостей фестивалю привітали голова республіканського комітету АРК з інформації Шевкет Меметов та начальник управління культури Феодосійського міськвиконкому Тамара Стеблюк.

Євген Білоусов — феодосійський письменник, просвітянин, один із засновників та організаторів фестивалю, сказав, що не сподівався на те, як успішно і вдало рік у рік фестиваль зростатиме, і тепер у Феодосії справжнє велике свято української книжки.

У церемонії урочистого відкриття фестивалю взяв участь голова Всеукраїнської молодіжної громадської організації “Молода Просвіта” Віталій Мороз, який під супровід бандури виконав гімн України.

На книжковій виставці видавництва із різних областей України Василь Фольварочний презентував продукцію “Просвіти”, яку видають за сприяння Міністерства культури і туризму України. Юрій Гандзюк, генеральний директор рекордингової компанії “Атлантік”, представив колекцію із 43 мультимедійних

компакт-дисків, зорієнтованих на дітей дошкільного та молодшого шкільного віку. Працівники Рівненської обласної бібліотеки Анжела Хамедюк та Лариса Романюк презентували виставку “Рівненщина літературна”, Віталій Мороз ознайомив із новим всеукраїнським духовно-просвітницьким журналом для молоді “Агнец”, який заснував молодіжний Свято-Успенський Духовний центр. Директор державного видавництва “Таврія” з м. Сімферополя Андрій Шекун презентував дитячу, краєзнавчу, історичну літературу та повідомив про відкриття восени магазину української книги у Сімферополі.

На засіданні “круглого столу” “Українська книга сьогодні і завтра” обговорили проблеми українського книгодрукування.

На думку промовців, нині триває підміна істинних понять. Ентузіасти намагаються донести українську культуру фактично на зросійщеній території. Василь Фольварочний висловив побажання, щоб кожен у своєму регіоні пропагував і популяризував імена українців, завдяки яким весь світ знає про нашу державу.

Юрій Гандзюк навів статистику видання української книжки: на одну українську припадає 15, 16 російських; середній наклад в Україні становить приблизно 2—3 тис., у Росії 15—20 тис. Книжкові магазини зникають. Лише 25 млн українців купують українську продукцію, а ринок російської книжки — 300 млн покупців. Для розв'язання цієї глобальної проблеми потрібна державна підтримка.

Дарія Іваницька, бібліотекар, дитяча письменниця зі Львова вважає, що стан сучасної української літератури непоганий. А ось проблема нечитання книжок є в усьому світі. Щоб зацікавити дітей дошкільного віку читанням, потрібні волонтери, які читали б у дитячих садочках, школах книжки українською мовою.

Тетяна Сегодіна, директор центральної бібліотечної системи для дорослих у Сімферополі, презентувала роботу бібліотеки імені О. Пушкіна, де молоді із задоволенням бере участь у заходах із пропаганди української книжки. Найважливішою проблемою, з якою згодні всі учасники “круглого столу”, Тетяна Сегодіна назвала байдужість батьків до виховання власних дітей. Вони не читають дітям.

Упродовж тижня учасники фес-

Ю. Гандзюк презентує колекцію компакт-дисків

тивально зустрічалися з читачами, шанувальниками українського слова.

Напрочуд цікавою була подорож на гору Узун-Сирт, на якій відбулася акція “Українська книга завжди на висоті”. Там презентували книжки Володимира Терехова “За перевалом перевал” та зустрічалися з пілотами спортивної авіації.

Важливою подією для мешканців Феодосії стало відкриття нової бібліотеки № 5 у мікрорайоні Ближні Комиші. Прикро, але там знайшлися люди, які хотіли зірвати захід, викрикуючи, що буцімто не розуміють української мови. Та більшість зібралася тепло й щиро вітала гостей. Учасники фестивалю подарували бібліотеці книжки і з радістю першими зайшли в ошатне приміщення.

Під час фестивалю відбувся конкурс на кращу книжку. Кожен автор мав змогу презентувати свої твори.

У новому романі Василя Фольварочного “Чорний бумер” йдеться про політичні колізії останніх років, про “закулісні ігри тих, хто рветься до високих державних посад, щоб зробити Україну своїм закритим акціонерним товариством і торгувати нею оптом та в роздріб”.

Роздуми українського поета, голови ВУТ “Просвіта” ім. Тараса Шевченка Павла Мовчана, викладені у книжці “Витоки”, вже стали популярними, бо тривалий час звучать в авторській програмі “Витоки” на Національному радіо. У них — традиції й історія, коріння та рід-

на мова — все те, що називаємо культурою, бо світова культура — це сумарна культура всіх націй на землі, а не універсальність, як мова есперанто.

Художньо-документальна повість для дітей “Чарівна голка Віри Роїк”, яку представив автор Євген Білоусов, — стартове видання нового авторського проекту феодосійського письменника “Дітям — про видатних людей Криму”. У проєкті два десятки популяризаторських книжок, які видаватиме Сімферопольське видавництво “Сонат”.

Книжка “Дітям про Львів” Дарії Іваницької, дитячої письменниці, заввідділу молодших школярів обласної дитячої бібліотеки Львова запрошує до давнього міста, овіяного легендами. Це путівник для кожного, хто шанує і цікавиться історією рідного краю.

Пісні та романси українських композиторів на вірші поетеси Тетяни Петровської “Сині фіалки” сповнені любов'ю до рідної землі.

У документальному романі “Усе народжується з любові” Ольги Довгоп'ят, учительки української мови та літератури з Козина Київської області йдеться про Івана Чиженка — професора, академіка Національної академії наук України, колишнього завідувача кафедри теоретичних основ електроніки.

У День Незалежності України в Національній картинній галереї імені І. Айвазовського відбулося урочисте нагородження учасників фестивалю. Переможцями стали: в номінації “Художня література. Проза” роман Василя Фольварочного “Чорний бумер”; у номінації “Мова. Літературознавство” — книжка роздумів Павла Мовчана “Витоки”; у номінації “Дитяча література” — художньо-документальна повість Євгена Білоусова “Чарівна голка Віри Роїк”; у номінації “Музичне мистецтво” — книжка “Сині фіалки” Тетяни Петровської; у номінації “Моя Україна” — книжка Ірини Пироженко та Івана Чернякова “Вишгород—Межигір'я”, книжка “Дітям про Львів” Дарії Іваницької та “Вісник Одеського історико-краєзнавчого музею”; у номінації “Видатні діячі української історії” відзначили роман Ольги Довгоп'ят “Усе народжується з любові”; в номінації “Краще електронне видання” — рекордингову компанію “Атлантік” за створення компакт-дисків “Дитяча колекція”.

Швидко минули цікаві, розмаїті дні восьмого фестивалю української книжки. Хочеться, щоб скарбниця української літератури збагачувалася, поповнювалася новими творами молодих авторів, даруючи світові красу, багатство та неповторність українського слова.

ВИДАННЯ ДІАСПОРИ ПОПОВНИЛИ КНИГОЗБІРНЮ

Тетяна МОСІЙЧУК,
відповідальний секретар Хмельницького міського об'єднання ВУТ “Просвіта” ім. Тараса Шевченка

Хмельницьке міське об'єднання “Просвіти” до нового навчального року від друзів із Конгресового Комітету Америки одержало велику кількість різних за тематикою книжок. Усі вони стануть в пригоді тим, хто цікавиться історією, культурою, красним письменством України.

Альманахи Українського Народного Союзу, книжки “Симон Петлюра — державний муж”, “Національне питання в драматичній поемі “Бояриня” Лесі Українки”, повість у двох томах “Ворог народу” та інші цікаві видання української діаспори послужать учням, студентам, викладачам.

Нові надходження з Нью-Йорка поповнили унікальну книгозбірню Народного дому “Просвіти” у нашому обласному центрі.

НАЙСУЧАСНІШИЙ ЗАКЛАД — ДІТЯМ

Марія ДУМНІЧ,
відповідальний секретар Овідіопольського районного об'єднання ВУТ “Просвіта” ім. Тараса Шевченка

Головне свято нашої країни — День Незалежності — в Овідіопольському районі на Одещині відзначали по-різному. Провели урочисті засідання, поклали квіти тощо.

Незалежність держави — в руках молодого покоління, і від того, як навчимо та виховаємо свою зміну, залежить доля України. Міркуючи так, меценати й добродійники 23 серпня в смт Авангард відкрили дошкільний навчальний заклад загальноосвітньої школи першого ступеня. Це сучасна триповерхова будівля загальною площею 4625 квадратних метрів. На першому поверсі — ідальня на 60 місць із найсучаснішим технологічним обладнанням, на другому — музичний зал з інструментами, домашнім кінотеатром та роздягальнями для юних артистів.

Рішення про спорудження нового дитсадка Авангардівська селищна рада ухвалила 2003 року. Фінансували спочатку із селищного бюджету, а 2007 року для прискорення темпів будівництва почали виділяти кошти з районного бюджету. На завершальному етапі будівельних робіт підхопили естафету благодійники: член ради Овідіопольського районного об'єднання ВУТ “Просвіта” ім. Тараса Шевченка, керівник депутатської фракції виборчого блоку “Наша Україна” в Овідіопольській районній раді О. Дякович, члени депутатської фракції виборчого блоку “Наша Україна”, генеральний директор ТОВ “Промтоварний ринок” В. Добрянський та директор Б. Мельничук. Вони придбали найсучасніше обладнання для дітей. Тож ці дорослі мають право вважати 1 вересня — День знань — і своїм святом.

Є. Білоусов вручає нагороди учасникам фестивалю

ВАСИЛЬ ХОДАКІВСЬКИЙ: «Я ПЕРЕЖИВ ГЕНОЦИД УКРАЇНЦІВ»

Цього року виповнюється 75-річчя жорстокого Голодомору в Україні. Російська компартійна імперія, окупувавши у 1920-ті роки Україну, знищила молоду державність Української Народної Республіки і встановила в нашій країні своє колоніальне панування. Після цього розпочалося масове винищення національної еліти обездержавленого, беззахисного українського народу і селянства як національної основи. Глухий спротив працьовитих українських хліборобів московсько-сталінській насильницькій колективізації придушили, перетворивши Україну на резервацію імперії. Московська імперська влада спочатку “розкуркулила” селян, а потім конфіскувала і вивезла все продовольство з українських сіл. Голодною смертю загинуло тоді багато мільйонів українців.

Нещодавно голова Олевського об'єднання “Просвіти” Л. Полосенко передав у Коростенську просвітянську організацію спогади про голодоморно-геноцидні 1932—1933 роки колишнього мешканця с. Ходаки Коростенського району Василя Михайловича Ходаківського, який (до виходу на пенсію) працював учителем.

що хоч якось притлумити спазми голодного шлунка.

Ми, хлопчак, рятувалися від голоду, вишукуючи на деревах гнізда ворон, сорок, шпаків та інших пташок, збирали яйця, голопузих пташенят, приносили їх додому, де мати вичиняла і варила з них юшку. М'ясо зрідка ввійманих чи вбитих пташок було великим делікатесом. Їли рибу, в'юнів, жабів. Юшка з них мала жирний навар, була занадто калорійною для виснаженої людини. Тому споживали її по trochu, обережно. Але частіше на це мало звертали увагу.

Голодна людина не дуже задумувалася про можливу шкоду своєму здоров'ю, часто втрачала людську гідність і мораль. Замерене голодом людське тіло обсідали воші, хвороби, а душу — байдужість. Дійшовши до краю, голодні залишали опухлих умираючих дітей, братів, сестер, батьків і йшли світ за очі у пошуках їжі. Дорогою вмирали біля осель у сусідніх селах чи містах. Ніхто їх не рятував. За вказівкою комуністичних правителів їх потрібно було якнайшвидше прибирати з людних місць, щоб не мозолили очей.

У нашому селі жило тоді чимало євреїв. Але коли почався Голодомор, майже всі вони переїхали до Коростеня, Києва та інших міст. У Ходаках залишилося шість єврейських сімей, їм з Коростеня двічі на

тиждень привозили продовольчі пайки. Євреї часто приходили до українців і просили за склянку борошна чи крупів пополоти їхні грядки, нарубати дров тощо. Хлопчак за цукерку складали дрова, працювали в господарстві.

У нашій сім'ї тоді двоє дітей померло від голоду. Мені вдалося вижити, бо ми з батьком якимось чином пробралися у Білорусію по продукти. Там, за Прип'яттю, голоду не було. Можна було на речі вимінити харчі. Збираючись у дорогу, батько сказав моїй матері Парасці, що бере мене з собою, щоб врятувати від голодної смерті. Для обміну на продукти мати віддала навіть свою весільну хустку. Це була сімейна реліквія, яку забороняли продавати, позичати, бо це вівшувало горе сім'ї.

Поїздом до Овруча, а потім пішки ми з батьком потрапили в Білорусію. Там, на мій тодішній дитячий подив, голоду не було. У деяких дворах білорусів батько просив, щоб погодували хоч би дитину. На це казали: “А шо дасі?” Іноді давали мені децицю, і я відразу ж з'їдав, хоч знав, що голодній людині, якщо вже трапилися харчі, треба їсти їх по trochu, бо можна померти від раптового “переїдання”. Так я “об'ївся”. Тож коли ми з татом поверталися з Білорусії з харчами, в дорозі мені стало зле, живіт розпук, я задихався, ноги підламувалися. Я приліг на бік, бо сидіти не міг.

Від безпорадності тато мало не плакав. Адаже сам ледве ноги переставляв, а тут потрібно ще з харчами в клунках для всієї сім'ї та хворою дитиною дістатися залізничної станції. Тато став переносити по черзі вперед то мене, то клунки з харчами аж до самої залізниці. Далі не пам'ятаю. Від болю, мабуть, знепритомнів, потім заснув. До пам'яті прийшов уже у поїзді перед самим Коростенем.

Хочеться, щоб мої страхітливі спогади на схилі віку стали уроком для нащадків, щоб вони зміцнювали українську державність, не допускали до влади в Україні чужоземців і компартійних невігласів. Лише патріоти українського народу утвердять українську державну націю, збережуть духовність, мову і культуру, відстоюватимуть гідність і національні економічні інтереси. Шануймо, українці, одне одного, бо ми цього варті.

Підготував матеріал

Леонід КЛИМЧУК,

голова Коростенської організації

ВУТ “Просвіта”

ім.Тараса Шевченка

усім українським народом. Від такої долі українців врятували їхня багатомільйонна чисельність та меркантильні розрахунки імперії: ким замінити українських хліборобів?

У містах, правда, 1933 року було трохи краще. Робітникам видавали продовольчі пайки. Селянам паспортів не видавали, а без них у місті на роботу не приймали.

Війська, міліція, енкаведисти перекривали всі шляхи виїзду людей з голодуючої України. Ми змушені були вмирати у резервації за рішенням керівників чужинської держави. Адаже свою державу, яка змогла б нас захистити, тоді вже втратили. Тому правильно тепер історики називають усе це геноцидом українців, тобто нищенням чужоземною державою українців лише за те, що вони українці, що хотіли жити по-українськи.

Здійснили геноцид конкретні державні посадовці за конкретною колоніальною програмою московсько-імперських правителів за допомогою місцевих посіпак, так званих комнезамів (комітетів незможних селян), точніше, нехлюїв і ледарів, нероб, які раптово, як співали у їхньому інтернаціональному гімні, “були нічим, та стали всім”. Ці призначені ра-

дянською владою мародери-грабіжники вигрібали з хат і селянських дворів усе їстівне. Вони ходили з довгими залізними шпичаками, якими штрикали в копиці сіна, соломи, стріхи, бо в куліках, мовляв, могли бути заховані вузлики зерна чи квасолі. Штрикали у хлівах, у гною, на городках, забирали все, що бачили чи знаходили. Не знали ні совісті, ні людяності, ні жалю до людського горя, прирікали людей на голодну смерть.

Як колись опричники улюбленого Сталіним російського царя Івана Грозного, ця так звана “червона мігла совєцької власті” вимітала всі продукти харчування з двору селянина. З червоними зірками на кашкетах і більшовицьким гонором вони у пошуках зерна зривали у хатах односельчан підлогу, розбирали стіни комірчин. Бачте, їм було мало, що перед цим вони вже забрали в комуни весь селянський сільгоспременент, тяглову силу.

Щоб вихити, люди вживали в їжу молоде листя вишні, цвіт і листя липи, подібне до проса насіння осоки, квітки акації, шморгали суцвіття лісового вересу, лободу, знайдені в лісі в торішньому листі сухі грушки, кислички, жолуді, гриби. Все це сушили і товкли

Євген БУКЕТ

Цього року виповнюється сумна дата в історії українського народу — 75-ті роковини штучного Голодомору 1932—1933 років. Дні Скорботи і Пам'яті набули меморіального статусу вшанування жертв геноциду. До них готується широка громадськість в Україні та за її межами.

До цієї дати Видавничий дім “Києво-Могилянська Академія” в Арт-галереї Українського дому презентував перевиданий чотиритомник матеріалів Конгресу США “Великий Голод в Україні 1932—1933 років”, упорядником якого був Джеймс Мейс.

Видання, яке уклали понад 20 років тому, містить свідчення емігрантів із України, зібрані для потреб Комісії Конгресу США (том I—III) та “Звіт Конгресово-президентської Комісії з дослідження Великого Голоду 1932—1933 рр. в Україні” (том IV). Історик і політолог Джеймс Мейс був виконавчим директором Комісії у 1986—1987 роках. Завдяки йому світ дізнався про Голодомор в Україні. Ще 1982-го на міжнародній конференції про Голокост і Геноцид він заявив: “Щоб централізувати повну владу в руках Сталіна, потрібно було вигубити українське селянство, українську інтелігенцію, українську мову, українську історію в розумінні

ПЕРЕВИДАНО ПРАЦІ ДЖЕЙМСА МЕЙСА

Директор ВД “Києво-Могилянська Академія” Віра Соловйова і почесний президент НаУКМА В'ячеслав Брюховецький на презентації

народу, знищити Україну як таку. Калькуляція дуже проста і вкрай примітивна: немає народу, отже, немає окремої країни, а в результаті — немає проблем”.

Нинішнє видання доповнено передмовою Президента України Віктора Ющенка, науковою передмовою з характеристикою загального тла подій в Україні під час колективізації й Голодомору доктора історичних наук, професора С. В. Кульчицького, а також коментарями кандидата історич-

них наук Г. Г. Єфіменка до конкретних фактів у розповідях свідків.

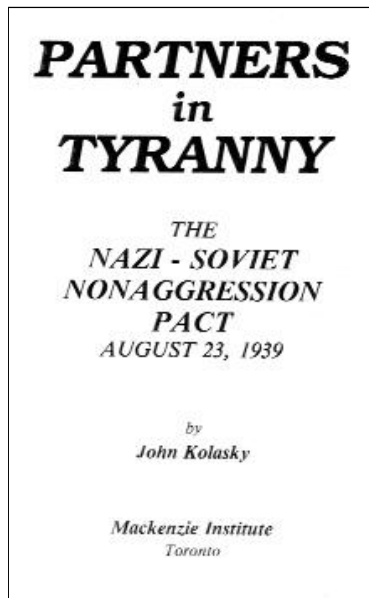
Безсумнівно, перевидання чотиритомника — важлива наукова і громадсько-політична подія в Україні. Це документальне джерело має велике значення для обґрунтування все ще спірного для багатьох у світі та в Україні положення про Голодомор як геноцид. Доказ геноциду обґрунтовують багато опублікованих документів. Проте ключову акцію радянської влади (конфіскація

всіх продовольчих продуктів тривалого зберігання в українських селах у січні 1933 р.) було здійснено на основі усних вказівок. Її достовірність можна встановити лише за схожістю дій чекістів і комнезамів у різних селах України, що її засвідчили люди, які бачили події на власні очі. Видання — важливе джерело такої інформації.

На презентації головував почесний президент Національного університету “Києво-Могилянська академія” В'ячеслав Брюховецький. З вітальним словом виступив міністр культури і туризму України Василь Вовкун. До виступів також запросили директора відділу преси, освіти й культури Посольства США в Україні Крістофера Фіцджеральда; голову Українського інституту національної пам'яті Ігоря Юхновського; директора департаменту видавничої справи та преси Державного комітету телебачення і радіомовлення України Валентину Бабилюцьку; заступника директора Інституту історії України НАН України Станіслава Кульчицького; видатного правозахисника, члена-засновника Української Гельсінкської Спілки Левка Лук'яненка; ди-

ректора департаменту культурного і гуманітарного співробітництва МЗС України Михайла Саратovskyого; доктора історичних наук, професора, письменника, політика, дипломата Юрія Щербака; заступника начальника Галузевого державного архіву Служби безпеки України Сергія Кокіна; доктора філософії, президента Українського Пен-клубу, громадського діяча Євгена Сверстюка; поета, перекладача, громадсько-політичного діяча Івана Драча; відому письменницю, вдову Джеймса Мейса Наталю Дзюбенко-Мейс. Вона, зокрема, зазначила: “Джеймс збирав свідчення інтелігентів, селян, священників, музикантів, політиків, які пережили Голодомор у зрілому віці, коли їм було по 30—40 років, і вони можуть аналізувати, згадувати факти, деталі, прізвиська”.

Видання здійснено англійською та українською мовами. Із ним зможуть ознайомитися відвідувачі багатьох бібліотек. А у видавця чотиритомник можна придбати за 300 гривень. Наклад становить 5 тисяч примірників, втім, якщо видання користуватиметься попитом, укладачі готові його перевидати.

Закінчення.
Поч. у ч. 25, 31 за 2008 р.

СЕКРЕТНИЙ ДОДАТКОВИЙ ПРОТОКОЛ

На основі підписання Пакту про ненапад між Німецьким Рейхом і Союзом Радянських Соціалістичних Республік уповноважені представники кожної з двох Сторін, що нижче підписалися, обговорили в суворо конфіденційних перемовинах питання меж відповідних сфер впливу в Східній Європі. Унаслідок цих обговорень прийнято такі рішення:

1. Щодо територіальної і політичної попередньої домовленості стосовно країн Балтії (Фінляндії, Естонії, Латвії, Литви) та північного кордону Литви, то Сторони в своїх діях керуються домовленостями про сфери впливу Німеччини і СРСР. У зв'язку з цим інтереси Литви в районах Вільно визнаються Сторонами окремо.

2. У випадку територіальної домовленості щодо Польщі, сфера впливу Німеччини і СРСР буде поділена орієнтовно лінією річок Нарва, Вісла і Сян.

Зацікавленість Сторін робить бажаною підтримку нейтральної Польщі, котра буде обмежена в можливостях у ході подальших політичних подій. В будь-якому випадку обидва уряди будуть вирішувати питання за дружньою угодою.

3. Відносно Південно-Східної Європи увагу викликає зацікавленість радянської Сторони в Бессарабії. Німецька Сторона оголошує повну політичну безпристрасність у цих районах.

4. Цей протокол повинен трактуватися обома Сторонами як суворо таємний.

Москва, 23 серпня 1939 р.
За Уряд Німецького Рейху:
В. Ріббентроп.

З усіма повноваженнями
Уряду СРСР: В. Молотов.

**Посол Німеччини
в Радянському Союзі (Шуленбург) до Міністерства
закордонних справ Німеччини**

Телеграма
Дуже терміново
Цілком таємно
Москва,

26 листопада 1940 р.

Міністрові Рейху особисто

Молотов попросив мене відвідати його сьогодні ввечері й у присутності Деканозова заявив таке:

Радянський Уряд вивчив зміст проекту Міністра закордонних справ Рейху, про що йшлося в останній розмові 13 листопада, і займає таку позицію:

Радянський уряд готується ухвалити проект Пакту чотирьох держав щодо політичної співпраці та взаємної підтримки на наступних умовах:

1. Погодження негайного виведення німецьких загонів із Фінляндії, яка, згідно з конвенцією

ШЛЯХ ДО ВЕЛИКОЇ ВІТЧИЗНЯНОЇ ВІЙНИ ПРОЛЯГАВ ЧЕРЕЗ ДРУГУ СВІТОВУ

(За дослідженнями Джона Коласкі, автора книги “Партнери по тиранії”)

1939 р., належить до сфери впливу Радянського Союзу. Водночас Радянський Союз бере на себе відповідальність щодо гарантій мирних відносин з Фінляндією і захисту німецьких економічних інтересів у Фінляндії (експорт лісоматеріалів і нікелю).

2. Погодження протягом наступних кількох місяців гарантованої безпеки Радянського Союзу в протоці Босфор і Дарданелли: ухвалою договору взаємодопомоги між Радянським Союзом і Болгарією, яка розташована посередині чорноморської прикордонної зони безпеки Радянського Союзу і створенням бази сухопутних і військово-морських сил СРСР в межах Босфору і Дарданелл на умовах довготермінової оренди.

3. Погодження територіальних надбань на південь від Батумі й Баку в напрямку Перської затоки, що визнається центром прагнень Радянського Союзу.

4. Погодження відмови Японії від її прав на вугільні й нафтові концесії на півночі Сахаліну.

Згідно з вищезазначеним проектом протоколу демаркації сфер впливу, потрібно корегувати план, який накреслив Міністр закордонних справ Рейху, щоб обумовити центр прагнень Радянського Союзу на південь від Батумі й Баку у напрямку Перської затоки.

Також проект протоколу або угоди між Німеччиною, Італією й Радянським Союзом, з повагою до Туреччини, повинен передбачати поправки, які б гарантували довгострокову оренду бази легких морських і сухопутних сил СРСР в районі проток Босфор і Дарданелли, з внесенням — у тому випадку, якщо Туреччина оголосить, що вона готова приєднатися до Пакту чотирьох держав, — гарантії трьох вищезазначених країн, незалежності й територіальної цілісності Туреччини.

Цей протокол повинен передбачати, що в тому випадку, якщо Туреччина відмовиться приєднатися до Пакту чотирьох держав, Німеччина, Італія й Радянський Союз погоджуються розробити план, завершити нагальні військові та дипломатичні заходи і заключити з цього приводу сепаратну угоду.

До того ж, повинна бути угода щодо:

а) Третього секретного протоколу між Німеччиною і Радянським Союзом щодо Фінляндії (дивіться вище пункт 1);

б) Четвертого секретного протоколу між Японією і Радянським Союзом щодо відмови Японії від її прав на нафтові й вугільні концесії на півночі Сахаліну;

в) П'ятого секретного протоколу між Німеччиною, Радянським Союзом та Італією, який визнавав би географічне розташування Болгарії всередині чорноморської прикордонної зони безпеки Радянського Союзу і політичну потребу укласти договір взаємодопомоги між Радянським Союзом і Болгарією, який жодним чином не повинен впливати на

внутрішній режим Болгарії, її суверенітет чи незалежність.

Наприкінці Молотов заявив, що радянська пропозиція передбачає п'ять протоколів замість двох, які запропонував Міністр закордонних справ Рейху.

Він високо цінує формулювання німецької точки зору.

Шуленбург

Німецьке Комюніке до Москви 21 червня 1941 р. (відповідь Гітлера)

Радянський посол у Берліні одержав від Міністра закордонних справ Рейху меморандум із детальними фактами, в яких стисло підсумовано:

I. 1939 р. уряд Рейху, попри суттєві суперечності внаслідок непорозуміння між націонал-соціалізмом і більшовизмом, намагався порозумітися з Радянською Росією. Згідно з пактами від 23 серпня і 28 вересня 1939 р., уряд Рейху переорієнтувався у ставленні до політики СРСР і відтоді широко йшов назустріч Радянському Союзу. Ця політика доброзичливості дала Радянському Союзові велику перевагу в сфері зовнішньої політики.

Уряд Рейху уповноважений заявити, що відколи обидві держави, шануючи ставлення до політики, одна одної й не втручаючись у внутрішні справи решти компаньйонів, мали б зберегти сталі, добросусідські відносини. На жаль, незабаром стало очевидно, що уряд Рейху помилився в цьому припущенні.

II. Незабаром після укладення німецько-російського договору Комінтерн, до якого входили офіційні радянські представники, що надавали йому підтримку, відновив підтримку діяльності проти Німеччини. Саботаж, тероризм і шпигунство відбувається повномасштабно, що незаперечно свідчить про підготовку до війни. У всіх країнах, що межують із Німеччиною, і на територіях, зайнятих німецькими загонами, триває антинімецька пропаганда для протидії зусиллям встановити

стійкий порядок у Європі. Югославія охоче запропонував зброю проти Німеччини радянський начальник Генерального штабу, як доводять документи, знайдені в Белграді. Декларація, яку проголосив СРСР під час укладання договорів співробітництва з Німеччиною, видається заздалегідь обдуманим спотворенням фактів, обманом в укладанні договорів, тактичним маневром для отримання угод, сприятливих для Росії. Провідним принципом такої політики обрано шлях на ослаблення більшовицьких країн до такої межі, щоб було легше їх деморалізувати і, як бачимо тепер, знищувати.

III. У дипломатичних і військових колах стало очевидним, що дії СРСР несумісні з проголошеним під час укладання пактів ненападженням більшовизму й анексії країн, що потрапили у сферу його впливу. Насправді СРСР мав на меті тиснути на Захід всією військовою міццю, де тільки можливо, і просувати більшовизм далі в Європу. Дії СРСР проти держав Балтії, Фінляндії та Румунії, де він вимагає того самого, що вже поширилося на Буковину, стали очевидними. Окупація та більшовизація Радянського Союзу сфери впливу дали їй безумовну можливість порушувати московські угоди попри те, що уряд Рейху до певного часу погоджувався з таким розвитком подій.

IV. Коли Німеччина Віденським рішенням від 30 серпня 1940 р. врегулювала кризу в Південно-Східній Європі, спричинену діями СРСР проти Румунії, Радянський Союз висловив протест і почав інтенсивні всебічні військові приготування. Німеччина поновила зусилля для досягнення порозуміння, що конкретизовано в обміні документами між Міністром закордонних справ Рейху і паном Сталіним, і в запрошенні пана Молотова прибути до Берліна; вона приймала офіційні пропозиції від Радянського Союзу, з якими могла не погоджуватися, як, наприклад, гарантії СРСР Болгарії, заснування бази морських і сухопутних сил СРСР у протоках Босфор і Дарданелли та повна відмова Німеччини від Фінляндії. Згодом стало зрозуміло, що політика СРСР проти Німеччини набирав оберти. Попередження, адресоване Німеччині щодо окупації Болгарії й заява на адресу Болгарії після входу німецьких загонів, мали ворожий зміст і були взаємопов'язані, як і обіцянка захисту тилу Туреччини у випадку турецького вступу у війну на Балканах, надана в березні 1941 року.

V. В умовах радянсько-югославського договору про дружбу від 5 квітня цього року СРСР приєднався до загального англо-югославсько-грецького фронту проти Німеччини. Разом із тим він намагався відновити дружні відносини з Румунією, щоб належним чином спонукати її відмежуватися від Німеччини. І лише швидкі німецькі перемоги сприяли відмові від англо-російського плану опору німецьким загонам у Румунії й Болгарії.

VI. Ця політика супроводжувалася невпинним нарощуванням концентрації всіх наявних у розпорядженні російських сил на величезному фронті від Балтійського до Чорного моря, проти яких Німеччина знайшла контрзаходи тільки пізніше. З початку року це була постійно зростаюча загроза для всієї території Рейху. Звіти, отримані протягом кількох останніх днів, не залишають жодних сумнівів щодо агресивного характеру цієї російської концентрації й стали завершенням у формуванні думки про надзвичайно напружену військову ситуацію. Крім того, є звіти з Англії щодо переговорів посла Кріпса про зближення політичної й військової співпраці між Англією й Радянським Союзом. Підбиваючи підсумки, уряд Рейху оголошує, що радянський Уряд чинить дії, які суперечать прийнятими зобов'язанням:

1) не лише продовжує, а й інтенсифікує спроби підірвати підвалини Німеччини й Європи;

2) його зовнішня політика дедалі більше набирає ознак антинімецької;

3) концентрує всі військові сили в бойовій готовності на кордоні з Німеччиною.

Отже, радянський уряд знищив домовленості з Німеччиною і таємно підготувався до нападу на Німеччину з тилу в боротьбі не на життя, а на смерть. Тому Фюрер наказав збройним силам Німеччини протистояти цій загрозі всіма засобами, на які вони здатні

ЕПІЛОГ

Для абсолютної більшості держав Друга світова війна розпочалася 1 вересня 1939 року. Такою вона була для українців Польщі, що захищалися від німецького нападу на своїх етнічних землях, і для українців СРСР, що через 17 днів у складі радянських військ, також без оголошення війни, як і німці, перейшли польські кордони. Мабуть, не випадково Сталін зловіла із нападом на Польщу, не реагуючи на численні нагадування Гітлера виконати обов'язки згідно із секретним додатковим протоколом до Пакту про ненапад від 23 серпня 1939 р. Аж доки відбулися дві важливих подій: на сході 15 вересня підписано довгоочікуване перемир'я з Японією і для Росії минула небезпека війни на два фронти; а ввечері цього самого дня нацистське комюніке оголосило про падіння Варшави і Сталін змушений був поспішати, щоб не втратити здобичі. Червона армія перетнула кордон, поширюючи комюніке про порятунк Польщі від нацистів. Насправді ж рухалася просто до узгодженої демаркаційної лінії річкою Буг до кордону з Румунією та Угорщиною, щоб перекрити можливі шляхи відступу розбитих польських армій. Це був “удар милосердя” по Польщі, яку вже розіпнули німці.

Майже через два роки надійшла черга СРСР спокутувати гріх Пакту про ненапад, потурання Гітлеру в розв'язанні війни з Польщею (як з'ясувалося, Другої світової). Пакт переріс у згоду Сталіна приєднатися до агресивного гітлерівського блоку, а потім через антагонізм двох загарбників вигулькнув як звинувачення Гітлера на адресу Сталіна і пошук Гітлера світової зверхності на теренах СРСР.

Переклав
Фелікс РЕДЬКО

Ріббентроп зустрічає Молотова в Берліні

ДЕ БУЛА СІЧ ОТА ЗАПОРОЗЬКА КУЛІШЕВА

Антонія ЦВІТ,
поетеса, заступник голови Сумсь-
кого земляцтва у Києві
Фото **Володимира БЕРЕЖКА**

Кулішеве свято на його батьків-
щині вже стало традиційним. Цьо-
го року воно відбувалося вже
вп'яте. На Гутів Хутір біля колись
сотенного містечка Вороніж на
день народження письменника — 7
серпня — наїхало народу звідусіль.

На свято українського слова
завітала й чимала делегація Сум-
ського земляцтва у складі відомих
в Україні літераторів — вихідців із
Кулішевого краю Михайла Шев-
ченка і Миколи Гриценка, Олексан-
дра Шугая й Василя Довжика. Мені
випало очолити делегацію. Прибу-
ла на Гутів Хутір і знімальна група
телевізійного каналу “1+1”, яка на
наше замовлення знімає фільм про
історію Сумського земляцтва та
наших славетних краян.

В урочистому вшануванні
пам'яті письменника взяла участь
не лише столичні гості, а й місцева
культурно-мистецька громадсь-
кість. Зокрема, на відкритті Кулі-
шевих читань до шанувальників
творчості видатного земляка звер-
нувся начальник управління куль-
тури Сумської облдержадміністра-
ції Василь Деркач, який наголосив,
що лише з набуттям Україною не-
залежності стало можливим пошану-
вання одного із зачинателів но-
вочасної української літератури —
Пантелеймона Куліша.

Перші Кулішеві читання було
започатковано 2005 року з ініціати-
ви і за сприяння шосткинського
міського голови Миколи Ноги. Він
заслужує особливої подяки за
невтомну працю на ниві відро-
дження нашої історичної правди.
Любов до рідного краю, його куль-
турних надбань у нього йде від
серця. Як заступник мера Коното-
па цей щирий патріот організував
археологічні розкопки, щоб дове-
сти, що моє рідне місто починає ро-
довід ще з Київської Русі, а не від-
тоді, як на карту його наніс фран-
цузький інженер Гійом де Боплан.

Величне свято духу нашого і
слова на Гутовому Хуторі розпо-
чалося “неподалік від лип, де була
ота “січ Запорозька Кулішева”, як
згадує про неї в монографії науко-
вець і земляк П. Куліша Віктор Тер-
лецький. Тут, на узгір'ю, встанови-
ли Дзвін пам'яті. На кам'яному під-
мурку викарбувано напис: “Не за-
будеш мене, поки віку твого, моя
нене Вкраїно.” Під тим узгірком,
навпроти озера, у травах до поя-
са під бджолину симфонію розпо-
чалось літературне дійство. Нашу

письменницьку делегацію радо
привітали міський голова Шостки
Микола Нога та завідувач районної
бібліотеки Ольга Євтушенко.

Густими високими травами з
узгірка з-за липового гаю рушили
до гостей на конях і пішки у віночках
і вишиванках, у довгих старовинних
полотняних тогах великі й малі дів-
чатка й хлопчики зі співом і хорово-
дами. У таке дивовижне дійство
впліталися наші літературні читан-
ня. Доземний уклін усім організато-
рам цього велелюдного дійства.
Окремим із них — Ользі Євтушен-
ко, Лідії Юдицькій, Наталі М'ягкій як
найактивнішим вручили почесні на-
городи за участь у проведенні літе-
ратурно-мистецьких Кулішевих чи-
тань. З ініціативи письменників усі
пом'янули добрим словом також
талановиту українську письменни-
цю Ганну Барвінок, яка була не ли-
ше вірною дружиною, а й соратни-
цею й опорою в часи заслання його
за участь у Кирило-Мефодіївсько-
му братстві.

Заслуги Пантелеймона Куліша
перед Україною величезні. Далеко
не всі знають, що перші переклади
творів багатьох європейських кла-
сиків були саме Кулішеві, який знав
вісім іноземних мов, зокрема, кла-
сичну латину, старогрецьку і старо-
єврейську. Саме Куліш уперше до-
ніс до свого народу шедеври світо-
вої літератури — твори Шекспіра,
Байрона, Гейне, Гете, Шіллера.
Пантелеймон Олександрович здій-
снив перший переклад Святого
письма українською мовою. За ра-
дянських часів П. Куліш був відомий
широкому загалу насамперед як
автор історичного роману “Чорна
рада”, між іншим, першого твору
цього жанру в українській літерату-
рі, вперше надрукованим, до сло-
ва, “кулішівкою”. За створення “ку-
лішівки” Іван Огієнко назвав Панте-
леймона Олександровича “батьком
українського правопису”. Саме Ку-
ліш заклав основи наукової україн-
ської мови, бо першим почав писа-
ти наукові праці українською (це
були часи валуєвщини, коли твер-
дження, що “українського язика не
было, нет и быть не может” було ак-
сіомою, коли імперські циркуляри й
укази забороняли писати й друку-
вати на “малорусском наречии”).

Пантелеймона Куліша, високо-
освічену людину, першого редак-
тора “Кобзаря”, на думку якого Та-

рас Шевченко зважав і на неї по-
кладався, пошили в “буржуазні на-
ціоналісти” і протиставили побратимові,
якого він обрав старшим
боярином на власному весіллі. Саме
П. Куліш заклав основи редагу-
вання, ставши першим професій-
ним редактором видань і водночас
першим професійним літератур-
ним критиком. До слова, Куліш був
першим біографом, упорядником і
видавцем повного зібрання творів
Миколи Гоголя.

Прозаїк, поет, драматург, публі-
цист, науковець, перекладач,
критик, редактор і видавець — все
це поєднувалося в ньому.

Спадок його неоціненний і без-
кінечний для осягнення покоління.
Своєю подвижницькою літератур-
но-художньою й просвітницькою
діяльністю, яка тривала шість де-

сятиріч, Куліш постав як велет, як
людина-епоха.

У бібліотеці Шостки створено
музей П. Куліша. Хочеться вірити,
що наступного, ювілейного року
бібліотека носитиме ім'я письмен-
ника.

Найчисленніша тут за кількістю
експонатів літературно-мистецька
експозиція. Головний акцент зроб-
лено саме на виданні Кулішевих
творів та літератури про нього.
Широко представлено портрети
особистостей із Кулішевого ото-
чення, репродукції світлин. Значне
місце в експозиції відведено темі
Пантелеймона Куліш — Тарас Шев-
ченко, дружбі та співпраці двох ук-
раїнських титанів духу. У їхніх біо-
графіях багато спільного. Обидва —
сироти, рано втратили матерів.
Один потрапив під вплив ученої па-
ні, яка і виходила для України та сві-
ту таку багатогранну постать, а
другий навчався у рідного народу,
і найбільшим його вчителем став
сліпий кобзар зі своїми тужливими
козацькими думами про вольную
волю і пропащу Січ Запорозьку.
Потім вони перелилися в Шевчен-
кове пророче слово.

Найбільше, що їх єдило, — ве-
лика любов до рідної України. У
творчому вияві побратимів єднала
і проза, і драматургія, і малярство,
й етнографія, й фольклористика.

Вдивляючись у репродукцію
картини “Віїзд Т. Шевченка з Бор-
зни на Хутір Мотронівку на весілля
до П. Куліша”, ніби чуєш гарний го-
лос Тараса, який надовго за-
пам'ятався хуторянам — любив Та-
рас співати. Тож, либонь, разом із
Пантелеймоном у весільному гурті
давали лиха закаблукам. Розгля-
даючи рядна біля стилізованої пе-
чі, рушники, прядку й гребінки,
ночви й ступки, горщики, глечики,
національне вбрання, вишиванки,
запаски, ніби чекаєш, що ось
дзвякне клямка в дверях і увійдуть
вони обидва, обійнявшись...

ВИХОВУЄМО ДИТИНУ В НАРОДНИХ ТРАДИЦІЯХ

6—7 вересня Український
центр народної культури “Музей
Івана Гончара” у співпраці з про-
дюсерською компанією “ETNO
SOUND” проводять Всеукраїн-
ський дитячий фольклорний фес-
тиваль “ОРЕЛІ”: “Повернення в
суспільство народного досвіду
плекання дитини”.

Глиняні та дерев'яні іграшки,
солом'яні й кукурудзяні ляльки,
народні ігри, пісні й танці допо-
можуть дитині відчувати гармонію
світу в українській традиції. До-
рослі й малі матимуть змогу до-
торкнутися до традиційних реме-
сел, побачити обряди, пов'язані з
основними етапами формування
та соціалізації дитини. Батьки й
вихователі зможуть довідатися
про альтернативні методики ви-
ховання, щоб позбавити дітей
шкідливих впливів сьогодення.

У програмі: колискові пісні у
виконанні Ніни Матвієнко; казки
від Лірника Сашка та мудрих ба-
бусь із різних куточків України;
найкращі народні традиції пле-
кання здоров'я дитини від Євгена
Товстухи; відкриття виставки
“Дитина у звичаях і віруваннях ук-
раїнського народу” з унікальними
експонатами світу дитини, зібра-
ними з музеїв усієї України; виступ
дитячих фольклорних колек-
тивів із областей України. Дітям і
батькам: колискові, забавлянки,
примовлянки, обряди всадження
на коня для хлопців та “Сахнівна”
для дівчаток, а також багато ін-
шого для різних вікових груп:
майстер-класи для дітей та бать-
ків: плетіння із соломи та бісеру;
глиняна іграшка; дерев'яна іг-
рашка; витинанка; писанка; кера-
міка. Дитячий ігровий майданчик:
народні ігри. Просвітницький
майданчик: “Екологія для най-
менших”. Огляд-конкурс для ав-
тентичного дитячого вбрання; ко-
ла традиційних народних танців
для дітей та дорослих; презента-
ція випущеного “Просвітою” ба-
гатосерійного анімаційного відео-
фільму “Лис Микита”.

Телефони для довідок: (044)
229-56-87, 288-54-19

Свято відбудеться в музеї Іва-
на Гончара (м. Київ, вул. Івана
Мазепи, 29) в суботу й неділю з
10 до 18 години.

Приходьте!

Максим ОПАНАСЕНКО
Фото автора

Якщо вийти на станції метро “Святошин”, сісти на приміську електричку в напрямку Тетерева, то через 15 хвилин можна опинитися у маленькому мальовничому місті Ірпені. Мало хто знає, що у цього місечка майже тисячолітня історія.

Казкова і приваблива земля Приіrpіння. Якщо зараз розповісти про те, що річка Ірпінь колись була судноплавною, то навіть місцеві мешканці не зможуть приховати недовірливої посмішки. Але це правда. Свідки тому — давньоруські кургани на берегах, ряд укріплень, що захищали підступи до Києва.

А ще раніше саме тут проходила межа між володіннями двох сильних сусідніх східнослов'янських племен — полян і древлян. Легенди розповідають про життя і побут людей, що жили на цій землі. Доповнюють знання й унікальні археологічні знахідки, зібрані нині в Ірпінському краєзнавчому музеї.

Приіrpіння вабило древлян і полян чудовими ландшафтами й кліматом. У лісах водилися дикі звірі, росли ягоди, гриби, ріки кишили рибою і були зручним шляхом. Лісові болота ставали ще й надійним захистом від набігів завойовників.

У часи Київської Русі та в наступні сторіччя на Приіrpінні займалися землеробством. На звільнених від лісу ділянках землі сіяли

ПОДОРОЖ КРІЗЬ ЧАС

життя бідноти. Повстання не припинялися.

У період війни 1648—1654 років місцеві жителі хоробро воювали з ворогом у козацьких та селянських полках Богдана Хмельницького, а на початку XVIII ст. — у народному повстанні проти шляхти, яке очолив полковник Семен Палій.

І лише після 1793 року, коли кордон Росії відійшов далеко на захід від Приіrpіння, на цій землі настав мир. У другій половині XIX ст. почали будувати перші підприємства, і вже 1868-го дали нову продукцію цегляний та шкряний заводи, працювали водяний і паровий млини, тартак. Утворилося поселення Северинівка.

1898 року почалося будівництво Києво-Ковельської залізниці. Через два роки після цього, біля залізничного мосту через річку Ірпінь, виникло маленьке селище Ірпінський роз'їзд, полустанок Буча, трохи далі — Ворзель. Ці поселення і дали початок теперішнім Ірпеню, Бучі й Ворзелю.

1956 року Ірпінь офіційно набув статусу міста. Приблизно на цей час припадає найбільший розквіт краю.

Сюди приїжджають туристи з усього СРСР, щоб подихати чистим повітрям, випити джерельної мінеральної води, порибалити та полікуватися у численних санаторіях та будинках відпочинку. Тут функціонує Будинок творчості письменників, у якому працювали М. Рильський, Б. Пастернак, А. Малишко, В. Сосюра та інші майстри пера.

Так тривало до 1986 року — до аварії на ЧАЕС. Тоді багато мешканців виїхало в інші міста. А до Ірпеня переселили чорнобильців.

Ще двадцять років тому тут працювало п'ять потужних заводів, кілька десятків санаторіїв і таборів, де оздоровлювалися люди з усього колишнього СРСР. Нині діють підприємства “Веда” й “Ірпінська меблева фабрика”, але і вони на межі банкрутства. Серед надзвичайно корисних для здоров'я соснових лісів похмуро сіріють лише бетонні каркаси, які були колись дитячими таборами.

Перший вокзал. м. Буча, 1901 р.

Пам'ятник Леніну з центральної площі замість того, щоб викинути, перетягли у парк поблизу 17-ої школи; таку історичну пам'ятку, як дот, що був ланкою лінії оборони в часи Вітчизняної війни, віддали на поталу вандалам, а ті перетворили його на смітник.

На початку XXI сторіччя ситуація почала стабілізуватися. Настав період відродження. Відродився, еволюціонувавши до Податкової академії, ірпінський технікум, що привернуло увагу тисяч молодих людей з усієї України, які вирішили вчитися саме тут.

Зводять нові будівлі, супермаркети, оздоровлюють паркові зони, відновили роботу кілька санаторіїв. У центрі міста за сприяння Президента Азербайджану пана Алієва (його мама, академік Зоя Алієва, тут працювала) розбито парк імені Зої Алієвої.

Деякі держустанови взяли під свою опіку дитячі табори, поновивши їхню роботу. Найбільше нині питання — будівництво нового автошляху між Ірпенем і Києвом.

І колишній мер Свистович, і нинішній Бондар обіцяли взяти його під контроль, але досі нічого не відбувається.

Попри все, Приіrpіння відродилося, хоч і не повністю. Ірпінь став знову “містом для життя”, “містом-курортом”. Майбутнє у нього є, потрібно лише наполегливо і старанно працювати.

Юрій КЛИМОВИЧ,
інспектор Українського товариства охорони пам'яток історії та культури, м. Ірпінь Київської області

Торік директора історико-краєзнавчого музею в Ірпені на Київщині, члена Ірпінської “Просвіти” Анастолія Зборовського нагородили почесною грамотою Київської облдержадміністрації “за особистий вагомий внесок у соціально-економічний, культурний розвиток Київщини, досягнення значних успіхів у професійній діяльності та у зв'язку із Днем Незалежності України”, а цього року його хочуть звільнити. Причина, як для нашого часу, банальна — музей розташований у центрі міста. Є багато охочих влаштувати тут кафе або крамницю. Але ж треба привід, щоб забрати музейне приміщення.

Вісім років тому влада хотіла перенести музей у дві кімнати на другому поверсі Будинку культури на околиці міста — ніби на час ремонту. Це був би початок ліквідації музею. Директор Зборовський почав писати до газет, обурилася громадськість. І тодішній міський голова Володимир Скаржинський відмовився ліквідувати музей, правда, пожежники оштрафували Зборовського — з його на той час 100-гривневої зарплати вирахували 40 гривень. Директор намагався знайти справедливість у суді. Але й Ірпінський міський, і обласний, і Верховний суди підтвердили: за те, що міськвиконком не виділив коштів на ремонт пожежної сигналізації, штрафувати треба директора музею.

Суд у нас чомусь захищає не заклади культури, а чиновників, які ці заклади прагнуть знищити.

Отже, якщо директор не дозволяє знищити музей, то передусім слід звільнити такого директора. А за що? Зборовський реорганізував шкільний музей у міський. Працює директором уже 21 рік, довів музей до звання народного, написав підручник для ірпінських шкіл “Історія рідного краю Приіrpіння”, часто виступає в пресі з краєзнавчими розвідками. Але ж біле можна зробити чорним, або хоч би назвати таким.

Цього року депутат Ірпінської міськради від БЮТ Людмила Янкова організувала ремонт музейного приміщення коштом спонсорів. Те-

чальникові відділу культури й туризму Людмилі Сичук викинути рослинний покрив діорами. Л. Сичук, остерігаючись конфліктувати з депутатом фракції, найчисленнішої в Ірпінській міськраді, виконала наказ. Мовляв, нехай тепер спробує Зборовський оновити діораму, не маючи грошей!

На допомогу Янковій прийшла ще одна депутат від БЮТ Наталія Рохманюк. Вона звинуватила Зборовського в тому, що він не видав “Книги пам'яті” Ірпеня та не пішов у загальноосвітню школу художнього профілю № 1 і не попрахав учителів із дітками безплатно зробити діораму для міського музею. А депутати вихваляються, що внаслідок їх-

насправді музей щороку відвідують 5—6 тисяч осіб. Музей має зібрання книг відгуків, заповнених відгуків записами мешканців і гостей Ірпеня.

Отаман Козацького товариства Київщини Олександр Вертелецький висловив Ірпінському міському голові Олевові Бондарю стурбованість долею музею і його директора. Анатолій Зборовський — отаман Ірпінського куреня Козацького товариства Київщини.

Секретар Ірпінської міської ради Анатолій Мороз відповів: “Наявна у Вас інформація щодо намірів міської ради закрити музей не відповідає дійсності, а відомості щодо намірів звільнити директора му-

зею, м'яко кажучи, перебільшені. Питання про звільнення музею про стан справ відповідно до плану роботи на I півріччя 2008 року заплановано розглянути на черговій сесії... Крім того, потреба розгляду цього питання на сесії також зумовлена потребою довести до відома депутатів ради ті проблеми, які існують у музеї, для їх спільного розв'язання. Хочемо Вас запевнити, що міська рада докладе максимум зусиль для збереження та розвитку Ірпінського історико-краєзнавчого музею”. 11 липня на сесії Ірпінської міськради Анатолій Зборовський повідомив депутатів, що музей працює згідно із Зако-

ном України “Про музеї та музейну справу” і про те, що він потребує коштів на оформлення експозиції. Сесія ухвалила роботу директора музею Зборовського вважати незадовільною і рекомендувала “керівнику відділу культури і туризму Сичук Л. М. розглянути питання про притягнення до дисциплінарної відповідальності директора Ірпінського історико-краєзнавчого музею Зборовського А. І. за недбале збереження музейного фонду та неналежне ставлення до основних видів діяльності музею”.

Ірпінські депутати, жоден із яких не був на екскурсії у музей рідного міста, раптом занепокоїлись: а яка користь від музею? Адже відділ культури і туризму платить ЖЕКу за оренду приміщення символічну суму. Звичайно, якби тут торгували горілкою чи модним одягом або встановили гральні автомати, то був би прибуток.

Ірпінь і так має славу столиці наркоманів. Тож треба зробити, щоб учителям зовсім нікуди було вести дітей. До слова, школярі й самі охоче відвідують музей.

25 липня начальник відділу культури і туризму Людмила Сичук, керуючись рішенням сесії, оголосила директорів музею Зборовському догану.

Ось як усе просто. Грошей на оформлення експозиції не давати, оголошувати догани, директора-ентузіаста звільнити, а потім і музей ліквідувати.

А чи не краще подбати, щоб депутати не змогли руйнувати культуру?

ЯК ЗНИЩУЮТЬ МУЗЕЙ В ІРПЕНІ

пер потрібна робота художників для оформлення демонтованої на час ремонту експозиції. Анатолій Зборовський художників знайшов, але коштів на оформлення не виділяють. Натомість Л. Янкова почала вимагати звільнити Зборовського. Мовляв, музей не працює, то треба звільнити директора, який найкраще знає історію Ірпеня. Ось яка хитра Людмила Григорівна — і приміщення чужим коштом відремонтувала, і створила умови для звільнення Зборовського. Пані Янковій підказали, як це зробити: “Зборовський нічого не робить, тільки статті пише”. На додаток Л. Янкова ще наприкінці ремонту звеліла на-

чальникові відділу культури й туризму Людмилі Сичук викинути рослинний покрив діорами.

Л. Сичук, остерігаючись конфліктувати з депутатом фракції, найчисленнішої в Ірпінській міськраді, виконала наказ. Мовляв, нехай тепер спробує Зборовський оновити діораму, не маючи грошей!

На допомогу Янковій прийшла ще одна депутат від БЮТ Наталія Рохманюк. Вона звинуватила Зборовського в тому, що він не видав “Книги пам'яті” Ірпеня та не пішов у загальноосвітню школу художнього профілю № 1 і не попрахав учителів із дітками безплатно зробити діораму для міського музею. А депутати вихваляються, що внаслідок їх-

насправді музей щороку відвідують 5—6 тисяч осіб. Музей має зібрання книг відгуків, заповнених відгуків записами мешканців і гостей Ірпеня.

Отаман Козацького товариства Київщини Олександр Вертелецький висловив Ірпінському міському голові Олевові Бондарю стурбованість долею музею і його директора. Анатолій Зборовський — отаман Ірпінського куреня Козацького товариства Київщини.

Секретар Ірпінської міської ради Анатолій Мороз відповів: “Наявна у Вас інформація щодо намірів міської ради закрити музей не відповідає дійсності, а відомості щодо намірів звільнити директора му-

У НАС НЕМА ЗЕРНА НЕПРАВДИ ЗА СОБОЮ

Виповнилося 150 років відтоді, як Шевченко повернувся із заслання до Петербурга. Цьому передували кількамісячний “карантин” у Нижньому Новгороді та кількатижневі гостини в Москві. В Нижньому Шевченко чекав дозволу на “проживання в столицях”. Міг одразу їхати ще кудись, але куди? До кого? І з якою перспективою?

У Москві мав цікаві особисті та творчі зустрічі, проте якусь роботу й заробіток сподівався знайти саме в Петербурзі. Як засвідчують біографи, 27 березня 1858 року о 8 годині вечора Шевченко прибув до СПб і зупинився в помешканні М. Лазаревського (Мойка, № 88, тепер № 93). Не поспішав як “политический” “засвітитися” перед владою, але вже 15 квітня мав розмову з В. Долгоруким, шефом жандармів, про що той і записав: “Ко мне явился Шевченко, которому я дал относительно поведения его здесь надлежащие наставления. Иметь это ввиду”.

Яким уявляємо Кобзаря під час цієї зустрічі? Всі його фотографії (збереглося 10) зроблено саме тоді, після солдатчини; на різних він різний. “Батько Шевченко” (чи навіть “дід”), в бекеші та смушковій шапці — ностальгійний “проект”, бажання якомога швидше потрапити в Україну, лишаючись далеко від неї.

На початку червня 1859 року Тарас нарешті в Україні, а чернігівський губернатор дає розпорядження чернігівському, ніжинському й борзнянському городничим про встановлення суворого поліцейського нагляду за поетом. На початку липня І. Тургенєв у листі до пані Вілінської (Марка Вовчка) повідомляє, що радий за Шевченка, бо й там (в Україні), “ему лучше будет”, але помиляється — 15 липня 1859 року Шевченка заарештували в Межирічі, 20 направили до Черкас, а 30 — до Києва.

1841 рік, німець Дж. Блазін: “Майже всіма своїми рисами і духовними особливостями українці дуже різняться від росіян”.

На цьому тлі вплив Шевченка на Україну “був такий потужний, що Гоголь не міг уявити навіть у буйних мріях про козацький прорив” (Ю. Луцький, 1998).

Між 1830-ми й 1840-ми роками стався великий якісний стрибок, і це майже цілковито завершилося зусиллями однієї особистості: Шевченко “гальванізував” країну, ще не певну своєї мети. Українці усвідомили конечну потребу розвитку власної культури. Гоголь фактично відсторонився від цих зусиль, його літературна робота водночас популяризувала Малоросію і сприяла її остаточному поглинанню Московщиною.

Перші твори Гоголя в Росії сприйняли радше прихильно, подальші (“Ревізор” та “Мертві душі”) — дуже диференційовано. Місце в російській літературі Микола Васильович забезпечив собі швидко й упевнено. Шевченкові “Гайдамаки” (1841), в яких ідеться про боротьбу українців із поляками, не суперечили канонам великодержавної ідеології (йому побачили світ). Поета трохи похвалила “Литературная газета” (квітень 1842-го), звісно, пошкодувавши, що пише він ук-

раїнською. Просто іклами вчепився в цей витвір “так званої малоросійської літератури” Белінський. Гоголь мовчав. Обидва письменники були пророками, обидва створили свої міфи про Україну, але для одного з них вона була (і завдяки його зусиллям дедалі більше ставала) казкою, а для другого — водночас і відправною позицією, і метою суспільного й особистого життя.

Віршоване послання Шевченка до Гоголя не дійшло, його оприлюднили лише 1859 року. Якогось зовнішнього поштовху для написання цього вірша не знаємо, а внутрішні могли бути різними. Біля обох було багато людей; Гоголь добирав свій “почт” прагматично і навіть меркантильно; Шевченко, здається, за дуже різними критеріями (але не “всеїдно”). Але зрештою обидва були трагічно самотніми, як і личить геніям.

*Всі оглухли — похилились
В кайданах... байдуже...*

*Ти смієшся, а я плачу,
Великий між друже.*

У вірші Шевченко опосередковано посилається на своїх “Гайдамаків”, де Гонта вбиває власних синів (легенда), і на “Тараса Бульбу”, де Тарас убив Андрія за відступництво від України. В усьому іншому творчі русла письменників простяглися врзнібч. Єднала, але не з’єднала, їх Україна: для Гоголя та, що була і минулася, для Шевченка — та,

що минулася і мусить воскреснути. На цьому підмурку виникло, зокрема, різне ставлення письменників до слов’янофільства. Шевченко та інші засновники Слов’янського братства в Києві бачили (радше “хотіли бачити”) в єднанні слов’янських народів певний демократичний потенціал. Якщо не вголос, то по-тай сподівалися на спротив об’єднаного слов’янства захланній російській короні. Гоголь ні київського, ні московського слов’янофільства не шанував, не відчувавши в них реальної історичної потуги. Болгари, серби, македонці, чехи, словаки лишалися поза його увагою. Не пригадує в його творах чи листах жодної згадки про ці народи.

2

25 травня 1846 року в Києві на родинному літературному вечорі у Віктора Аскоченського (1813—1879) Шевченко читав поему “Єретик”:

*Земля плаче у кайданах,
Як за дітьми мати.
Нема кому розкувати,
Одностаїне стати
За Євангеліє правди,
За темні люде!
Нема кому! Боже! Боже!
Чи то ж і не буде?*

Ці та інші схожі пристрасні слова формально, за сюжетом поеми, адресувалися Чехії та чехам напередодні їхніх тривалих змагань за звільнення від гнітючих догматів панівної релігії. Єретиком проголосили ідеолога Реформації професора Яна Гуса. “А я тихо //Богу помолюся, //Щоб усі слов’яне стали //Добрими братами, //І синами сонця правди, //І єретиками...” Слов’янофільська форма твору не відволікає, а радше привертає увагу читача (слухача) до сучасних йому імперських реалій: “Кругом неправда і неволя, // Народ замучений мовчить”, Юрій Луцький: “Його (Шевченка) перейнятість Україною була унікальним явищем в інтелектуальній історії того часу, і в своїй самотності й пристрасності він був постаттю, яка майже не знала напівтонів”.

Слов’янофіл Шевченко написав “Єретика”, а слов’янофіл Костомаров — “Книгу буття українського народу”: “І не любила Україна ні царя, ні пана, а зкомпоновала собі козацтво, єсть то істее братство, куди кожний, пристаючи, був братом других — чи був він преж того паном, чи невольником, аби християнин, і були козаки між собою всі рівні, і старшини вибирались на раді і повинні були слугувати всім по слову Христовому, і жодної помпи панської і титула не було між козаками... І день ото дня росло, умножалось козацтво і незабаром були б на Вкраїні усі козаки, усі вільні і рівні, і не мала б Україна над собою ні царя, ні пана, опріч Бога єдиного, і, дивлячись на Україну, так би зробилось і в Польщі, а там і у других слов’янських краях”. Благодать, і єретиків не треба...

Що таке українство? Питання не здається таким, що потребує конечної відповіді. Не маємо загально визнаної дефініції щастя, проте це не дошкуляє щасливим і не бентежить нещасних. Наче й так, але не зовсім: градації та відтінки українства забагато вагають у змаганнях за життєздатність нашої держави. Костомаров у “Книзі буття” пише: “І встане Україна з своєї могили, і знову озветься до всіх братів своїх слов’ян, і почують крик її, і встане Слов’янщина, і не позостанеться ні царя... ні пана... ні холопа — ні в Московщині, ні в Польщі, ні в Україні, ні в Чехії... І стане Україна незалежною Річчю Посполитою в союзі слов’янським. Тоді скажуть усі народи, показуючи рукою на те місце, де на карті буде намальована Україна: “От камень, его же не брегоша зиждущии, той бисть во главу”.

Шевченко — спрощено — закликає до ересі, а Костомаров молиться. Не мусимо ганити Костомарова в стилі радянського літературознавчого офіціозу, але маємо розуміти становище Шевченка — самотнього навіть серед “своїх” М. Рябчук (1994): “Книги буття” писалися не як історичний текст, вони писалися не істориком, а поетом — як віщування, заклинання чарівних слів”. Закостеніла імперська бюрократія завжди знаходила резерви гнучкості, щоб, прилаштувавшись до ситуації, м’яко, жорстко чи жорстко тримати курс на повну асиміляцію України й українців, позбавлення мови і друку, заохочення яничарства і кару для “єретиків”. Потерпа-

Т. Г. Шевченко. Фото І. Гудовського 1859 р.

Володимир ВОЙТЕНКО,
професор

1

Україна, яку мистецьким оком побачили Шевченко й Гоголь, здалася їм різною, і різною постала в їхніх творах. На рубежі XVIII—XIX століть здавалося, що централізаційні зусилля імперії увінчалися повним успіхом. Гетьманщину знищено, автономні інститути ліквідовано, культура — на рівні фольклору, місцеве життя безнадійно провінціалізовано. Селян покріпачено, освічені прошарки людності зрусифіковано.

“Харашо!” Проте Україна не вмерла, а завмерла. 1812 р. француз С. Л. Лезур писав: “В Україні ще й досі помітні сліди козацької держави. Українці віддаються поезії та почуттям, а росіяни практичніші”.

1824 р. росіянин О. Михайловський: “Я не находил в Малороссии ни одного человека, с которым мне удавалось говорить, выгодно к России расположенного; во всех господствовал явный дух оппозиции. У них есть пословица: “он всем хорош, да москаль”, то есть русский, и, следовательно, есть злой или опасный человек. Такая ненависть происходила от нарушения прав Малороссии, от упадка кредита в промышленности, от повышения налогов, которые в Малороссии произвели повсеместную бедность, и от дурного устройства судебных мест, где совесть была продажная”.

1839 рік, англійці Е. Д. Кларк і Д. Маршалл: “Вони (українці) належать до значно шляхетнішої раси, мужніші й кращі з вигляду, ніж росіяни, і вищі супроти них в усьому, що тільки може підносити одну людську спільноту над іншою”. Не йдеться, звісно, про раси в сучасному розумінні цього слова.

1840 рік, німець І. І. Коль: “Якщо котрогось дня колосальна імперія Росії розвалиться на шматки, то майже безсумнівно, що малоросіяни утворять окрему державу. Вони мають власну мову, історичну пам’ять, рідко змішуються і родичаються зі своїми московськими правителями, а кількість їх уже тепер перевищує 10 мільйонів осіб. Їхня національна сила, можна сказати, криється в сільському дворянстві...”

Тарас Шевченко разом зі своїми друзями Г. Честахівським, братами О. та М. Лазаревськими і П. Якушкіним. Фото 1859 р.

ючи від Речі Посполитої та Кримського ханства, Україна, проте, змагалася чи домовлялася з ними (багато втративши від неузгодженості в діях територіальних козацьких еліт). Росія — спочатку на свій кшталт трактуючи Переяславську угоду, а далі, перемігши під Полтавою й вирізавши Батурин, — об’єктивно стала стійким, послідовним і беззастережним нашим ворогом: лінгвоцид та етноцид імперських епох зрештою завершився більшовицьким геноцидом.

Знаючи те, чого не міг знати Костомаров, сьогодні М. Рябчук ставить питання руба: “Прочитавши чимало книжок про “погану” Росію, український читач, боюсь, так і не збагне головного, що мусило б зацікавити його найдужче: чому той сязкий-розтакий “кацапський” народ усе-таки збудував доволі живу-чу імперію і ще живучішу культуру, тим часом як добрі-хороші, співучі та працюючі (а що вже давні!) українці ніяк не збудують собі бодай поганенької, а все ж власної державки, і навіть на десятому році незалежності знай тремтять, чи не причавить їх, бува, знову щиросердий сусіда у братських обіймах?”

Річниця незалежності миготять на історичному лічильнику, а ми, скидається, задержані в ментальній непорушності. Жертва, яку ґвалтують протягом десятиріч, пише М. Рябчук, ґвалтують у чужинській школі та чужинському війську, знущаються із “сельської” мови, закріпачують у панських маєтках і колгоспах, тероризують на індивідуальному, груповому та загальнонародному рівнях, — така жертва має для вибору лише можливість збожеволіти (1), накласти на себе руки (2), мовчки зятися в найглибшій ненависті до ґвалтівника (3) або змиритися і “навіть полюбити ґвалтівника, переконати себе, що нічого страшного не трапилося, визнати систему ґвалту “історичною потребою”, прогресивним процесом, торжеством вищої культури (мови, релігії) над нижчою” (4). Із цих варіантів такий, що дає можливість вижити на довшій історичній дистанції, — лише четвертий. Перші два означають швидке самознищення, третій — знищення поступове, але неухильне.

Як буде, коли залишиться те, що було, Шевченко сумніву не мав. Від імені гетьмана Полуботка поет звертається до найбільшого супостата і найкращого південносхідного імператора: “О царю поганий, // Царю проклятий, лукавий, // А отже, неситий!” Ю. Луцький: “Ніколи раніше жоден українець не промовляв так громозвук проти Росії”. “За Україну” і означало тоді “проти Росії”. Це безпомилкове визначення українства: “проти” і “за” в ньому не можуть бути розчленовані, як верх не існує без низу, ліве без правого, а кров без червоного кольору.

3 Другому арешту Шевченка передували такі події. Маючи намір залишити Петербург і остаточно оселитися в Україні, поет оглядав місце для садиби на Черкащині, біля села Пекарі. Невдовзі після арешту одна з польських газет оприлюднила повідомлення свого кореспондента: “Зустрічаючись у корчмі з народом, він (Шевченко. — В. В.) відверто підмовляв його до дій, і до дій рішучих. Поїхав у с. Пекарі, говорив про волю, про зловживання уряду, а на закінчення сказав, що доти не буде селянам добра, доки оцей Дніпро не зачервоніє”. Газеті можна вірити чи не вірити, але у вірші, який власноруч написав Шевченко у листопаді 1858 р., читаємо про волю, яку приспав цар Микола: “А щоб збудить// хиренну волю, треба миром// Громадою обух стати//, // Та добре вигострить сокиру...”

Шевченкові поталанило: Росія хотіла стати ліпшою і готувалася скасувати кріпацтво. Нечуваний лібералізм! Поета не замкнули, а відпустили на поруки. Він дав якісь пояснення, і його заслали... до Петербурга. Без конвою. 13 серпня 1859 року Шевченко виїхав із Києва. Не поспішав: Переяслав, Конотоп, Кролевець... Москва, і лише 17 вересня — Петербург.

Удома чекав на нього лист від учня 7 класу першої Київської гімназії В. Маслія: “Давно уже я посвятив свою жизнь на изучение Ваших творений, вытканых из горя и печали...” Настане час, і хлопчина буде автором першого біографічного нарису про Шевченка.

Невдовзі ще один лист із України — від подружжя Максимовичів (“На правой стороне Днепра Вы стали лицом мифическим, о котором идут баснословия и легенды...”). Шевченко відразу пише відповідь, сповіщає про свій намір наступного літа знову завітати в Україну. Не судилося... А поки що перо частенько зазирає в каламар, і на папір лягають вірш “Во Іудеї во дні оні...” та поема “Марія”.

Наприкінці солдатчини був час, коли поет, дослухаючись до скорботної своєї душі й стомленого серця, вже й не сподівався, що колись знову зможе писати вірші — хіба що “одпочину та на старість поспробую писати прозу”. Відпочив чи не відпочив, а вірші лишилися: Шевченко їх не писав, ними дихав.

На початку 1847 року в Седневі, компонуючи передмову до нездійсненого доповненого видання “Кобзаря”, Шевченко чітко формулює своє ставлення до перспектив українського письменства: “Ляхи дрюкують, чехи, серби, болгаре, чорногори, москалі — всі дрюкують, а в нас анітелень, неначе всім заціпило”.

Читаємо слова, які спростовують будь-які спекуляції щодо справжніх настроїв поета, начебто й сумнів про українську мову як природний та єдиний підмурок української літератури: “А на москалів не вважайте, нехай вони собі пишуть по-своєму, а ми по-своєму. У їх народ і слово, і у нас народ і слово. А чие краще, нехай судять люди. Вони здаються на Гоголя, що він пише не по-своєму, а по-московському, або на Вальтер Скотта, що й той не по-своєму писав. Гоголь виріс в Ніжині, а не (власне) в Малоросії — і свого язика не знає; а Вальтер Скотт в Едмборге (Единбургі), а не (власне) в Шотландії — а може, і ще було що-небудь, що вони себе оддурались. Не знаю. А Борнц (Бернс) усе-таки поет народний і великий. І наш Скворода таким би був, якби його не збила з пливу латинь, а потім московщина”.

Зусилля, спрямовані на створення української “повної” літератури, в якій є всі жанри, пов’язані насамперед з ім’ям Шевченка. Без нього зчонайбільше сформувалася б регіональна (обласна) література, “яку схвалив би й Гоголь” (Ю. Луцький). Для Миколи Васильовича душа українця й душа росіянина в перспективі мали стати нероздільні, як його власна.

У публіцистичному запалі не мусимо з двох геніїв вибирати лише одного: обидва наші. Як “нашими” назавжди стали скорботні століття колонізованої України. Фольклор, вертеп, Котляревський — почуття гумору й іронічне світобачення Гоголь привіз із України в похмурий казенний Петербург; багатьом сподобався, а багатьох розлютив, ставши в різних читацьких верствах фаворитом і аутсайдером. Для ізначало тоді “проти Росії”. Це безпомилкове визначення українства: “проти” і “за” в ньому не можуть бути розчленовані, як верх не існує без низу, ліве без правого, а кров без червоного кольору.

Гоголь експортував українське до Петербурга й Москви, де воно ставало героїчно-малоросійським чи глузливо-хохлацьким. Шевченко тягнув усе назад, намагаючись повернути застудженому й заїкуватому продукту питомий блиск і сенс. Вигадавши хворобу з “желудочної кишке”, Гоголь з любові Москвичини втік до Рима. Шевченко втік у Вкраїну, був упертий і доки стало життя, доти робив своє.

Але кожний письменник — це насамперед його текст, тому в щоденнику та в листах Шевченка 15 згадок про Гоголя — в емоційному діапазоні від схвалення до захоплення.

4 Чотири варіанти поведінки людини в умовах колоніального гноблення, про які писав М. Рябчук (1994), стосуються лише тих випадків, коли людина це гноблення сповна усвідомлює. Соціальні чинники, виховання, освіта і кар’єра продукують безліч індивідуальних варіантів, між партизанським спротивом і колабораціонізмом, між гнітючою неможливістю жити за таких умов і повним нерозумінням ганебності колоніальних реалій. І в Малоросії, і в УРСР можна було бачити весь спектр

психологічних варіантів, про які йдеться; зрештою, бачимо їх сьогодні.

Віктор Асоченський, в домі якого Шевченко читав “Єретика”, був одним із найздібніших у Київській духовній академії. Закінчивши її курс, обіймав посаду ад’юнкта-професора при кафедрі слов’янських мов, а згодом перейшов на патристику. Викладав російську словесність у дівочому пансіоні, оприлюднив посібник “Краткое начертание русской литературы”. Одна за одною побачили світ збірка його поезій (1846) і драма “Пансионерка” (1847). У Києві це зробило його дуже помітною постаттю. Покинувши академічну професуру в липні 1846-го (саме того літа, на яке припадає його знайомство з Шевченком) у зв’язку з особистими справами, сердечними та грошовими, він перейшов на службу до Житомира, де дістав посаду радника губернського правління, потім до Кам’яця. Урядовцем виявив себе неможливим, претензійним, зарозумілим і, озброївши проти себе місцеву владу, знов опинився в Києві. Бідуючи матеріально, маючи переважно літературну роботу й заробіток, випустив два томи праці “Киев с его древнейшим училищем Академией” (1856), що була однією з перших ґрунтовних робіт, присвячених культурній історії Києва.

Водночас Асоченський мав за собою шлейф оповідок про його фізичну силу (ламав підкови і гнув підсвічники) та “непобедимую дерзость”. Зі спогадів письменника М. С. Лескова, який, тривалий час мешкаючи в Києві, з Асоченським був знайомий особисто: “О непобедимых его дерзостях рассказывалось тоже много, но над всем преобладавало сообщение о стычке его с профессором Серафимом на лекции церковной истории.

— Итак, мы ясно видели, что мать наша, святая православная церковь в России, приняв богоучрежденные постановления от апостолов, ныне управляется самим духом святым...”

— В генеральском мундире! — отозвался со своей парты Асоченский”.

У щоденнику, оприлюдненому після його смерті, можна прочитати рядки, спрямовані проти ценців, які обіймали провідні викладацькі посади в Академії, проти релігійних постів і багатьох церковних ритуалів. Хтозна, як і чому, але невдовзі з Асоченського вробився фанатик і обскуртант, запеклий реакціонер, ворог цивілізаційного поступу і навіть шкільної просвіти. Його роман “Асмодей нашего времени” (1858) — пасквіль на прогресивні прошарки суспільства — перевершував за смердючою якістю багато інших видань такого штибу. Як написав один із критиків, Асоченський став персоною, “делающей стыд не только литературе, но даже и печатному станку”. І він, задумавши журнал “Домашняя беседа”, 1858 року їде до Петербурга, до Шевченка з пропозицією про співробітництво... Як приїхав, так і поїхав, але на тому не скінчилося.

У вірші, датованому червнем 1860 року “На смерть Григорія, митрополита Петербургського”, святоші та реакціонера, бачимо, що Шевченко про Асоченського не забув: “Умре муж велій в власяниці. // Не плаче, сироти, вдовиці, // А ти, Асоченський, восплач // Воутріє на тяжкий глас. // І Хомяков, Русі ревнитель, // Москви, отчества любитель, // О юботорцеві восплач. // І вся, о Русская беседа, // Во глас єдиний ісповедуй // Свої гріхи. І плач! І плач!”

Дивна річ: після смерті Шевченка Асоченський оприлюднив вельми прихильні спогади про нього, наголошуючи насамперед на ранній, київській, а не “остаточній” (петербурзькій) їхній зустрічі. Релігійні та суспільні погляди поета Асоченського “виправдовує”, послаючи на “несприятливі обставини” та на українське коло його знайомих, на ненависних “цивілізаторів” і “прогресистів”. Читати це смішно, бо знаємо, як самостійно виробляв Шевченко світогляд, як категорично відкидав будь-які спроби “причесати” його твори чужим гребінцем — чи золотим, чи копіяним.

«КАРАЮСЬ, МУЧУСЯ, АЛЕ НЕ КАЮСЬ...»

Ніна ГНАТЮК

Шевченко і Стус стоять поруч у моїй свідомості відтоді, як двадцять років тому мені вперше потрапили до рук вірші не відомого досі поета. Я й не здогадувалася, що на моїй рідній Вінниччині народився поет такої сили, який за звичайнісінькі речі — право розмовляти українською мовою, дихати чистим повітрям свободи, навчати сина рідною мовою, видавати українською книжки, покласти квіти до пам’ятника національному генію в день його народження і перепоховання — зазнав і гіркот безробіття, і переслідувань та тюремних карцерів. На далекій чужині його і закатують.

Пізніше, вже познайомившись із родиною Василя Стуса, його творчою спадщиною, прилучившись до видання Стусових творів і вшанування його пам’яті, мене осяяла думка: Тарас Шевченко і Василь Стус — з одного духовного кореня. Та сама закоріненість у глибинні пісенні джерела української мови, та сама вірність слову, як Богу, те саме поклоніння матері, землі, рідним порогам, саможертвоне самоспалення заради правди, торжества духу, свободи і незалежності рідного народу, його реальної присутності у світовій спільноті.

У начерку автобіографії “Двоє слів читачеві” Василь Стус так писав про своє дитинство, перші роки якого промайнули у селянській хаті в Рахнівці, неподалік Гайсина: “Перші уроки поезії — мамині. Знала багато пісень і вміла дуже інтимно їх співати... Найбільший слід на душі — од маминої колискової “Ой, люлі-лю, моя дитино”. Шевченко над колискою — таке не забувається. А співане тужно: “Іди ти, сину, на Україну, нас кленучи” — хвилює й досі. Щось схоже до тужного надгробного голосіння з “Заповіту”: “Похойте та встаайте, Кайдани порвіте, І вражою злою кров’ю Волю окропіте”.

Хоч зарубіжні дослідники творчості В. Стуса, зокрема, Марко Павлишин, дорікають тим, хто називає Василя Стуса символом національної гідності, поетом-мучеником, сином Тараса, вважаючи це щирою правдою, але “обмеженим кутом зору колонізованої та пригніченої культури, яка примушена оцінювати кожне явище як зброю в боротьбі за виживання”.

Можна погоджуватися чи не погоджуватися з цією думкою, але наша культура досі бореться за виживання, наша мова на своїй рідній землі й на вісімнадцятому році незалежності Української держави, хоч це прикро, не набула повноти своєї чинної державності. Тому не можемо дозволити собі 24-годинної барокової елегійності, мрійливої закоханості в навколишній світ, а мусимо дорівняти слово до зброї, шукати і в Шевченка, і в Стуса те, що допомагає сліпим прозріти, заблукалим — знайти дорогу до Храму, втомленим і зневіреном — скропити душу і вуста живою водою істини.

Василь Стус у листі до Андрія Малишка 12 грудня 1962 року, задовго до свого арешту, писав про те, що заради щастя рідного народу готовий усім пожертвувати: “Зрозумійте мене в моєму горі, бо я чую проклятий віків, чую, бездіяльний, свій гріх перед землею, перед народом, перед історією. Перед людьми, що своєю кров’ю кропили нашу землю. Довгий мартиролог борців за національну справедливість лишає нам історія, а ми навіть на гнів праведний не можемо здобутись”.

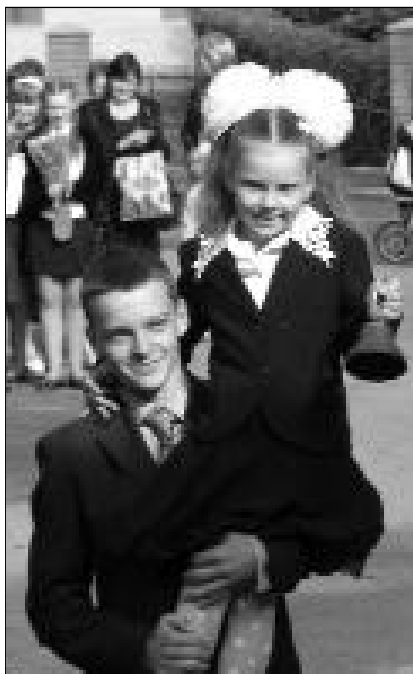
Ці рядки написані майже півстоліття тому, а вони наче сьогодні народжені з болю й відчаю справжнього поета. Він не зрадив своєму життєвому кредо — загинув за щастя і свободу рідного народу. За нашу мову і культуру, за право на прабатьківській землі бути Людиною, працювати і жити заради чесного добра і духовного розвитку.

І знову Стусове — “Даремно сумувати в горі, здаються божевільними ридання, коли над головою навис меч”. Що ж маємо робити? Не підтримувати чесно заробленою гривнею російськомовну шовіністичну пресу. Не голосувати за тих, хто затуляє людям роти пакетами з гречкою. Не спілкуватися суржиком. Не перетворювати одну з наймальовничіших країн Європи на смітник і ядерний мотильник. Не чекати Божої благодаті від жодної влади, а самим, власними руками творити свою долю. Не чекати царської милості ні з Москви, ні з Вашингтона, а власними руками, власним розумом творити свою долю — без скверни, ненависті, прокльону, каяття.

В Україні впродовж багатьох століть було багато великих поетів. Та лише поодинокі з них своїм життям дорівняли до витворених власною совістю високих ідеалів. І серед таких Шевченкових послідовників — Василь Стус.

Первісний вигляд могили у Каневі

Надія КИР'ЯН
Фото автора

Гореницька ЗОШ І—ІІІ ступенів, що на Київщині, як і всі інші, зустріла День знань урочистою лінійкою. Не могли приховати хвилювання першокласники та майбутні випускники, не менш були схвилювані вчителі та батьки. Усіх привітав директор В. Юхименко, заступник голови сільської ради В. Олефіренко, депутат районної ради Т. Бігун. Кращі учні — Олег Каміньський, Марина Кушнір, Ірина Ленчук, Тетяна Мороз, Олександра Хомовиченко, Діана Гладкова, Юрій Бабич отримали грамоти за відмінні успіхи в навчанні та грошову премію від директора товариства “Жито” Віктора Орищенко. Віктор Федорович подякував педагогічному колективу, який докладає зусиль, щоб рідна школа стала найкращою, батькам, які допомагають школі, й нагородив учнів, що працювали влітку на полі, надав благодійний внесок на розвиток школи. Діти читали вірші про те, що слова “освічена людина” не гірші за різні титули та звання, а “школа — найкраще місце на землі”, але, на жаль, усвідомлення цього приходить не одразу. Вокальний ансамбль “Весняночки” заспівав пісню “Рідна школа”.

Вчителька музичної школи Валентина Ноздріна запросила дітей до навчання у класи вокалу, гри на баяні, акордеоні та піаніно.

Насамкінець прозвонив традиційний перший дзвоник і діти ро-

ШКОЛА — НАЙКРАЩЕ МІСЦЕ НА ЗЕМЛІ

зійшлися по класах на святковий урок.

Ще кілька років тому на лінійці звучали записи шкільних пісень російською мовою. Пояснювали: відповідних українських фонограм бракує. Нині школа виховала свої прекрасні вокальні колективи, звучать українські пісні, вірші — всього вистачає.

Першокласників цього року прийшло небагато — лише шістнадцять. “Це тому, — пояснює вчителька Олена Олексіївна, — що 2002 року в нас була надзвичайно мала народжуваність. У ясельній групі дитсадочка дітей було лише четверо. У перший клас прийшло більше за рахунок того, що село розростається, до нас приїжджають нові мешканці”.

Її слова підтвердила завідувач з навчальної роботи Л. Іванюк: “Нині у нашій школі вже понад 250 учнів, їх кількість збільшується з кожним роком. Ще не так давно ситуація була гіршою з двох причин — це й демографічний спад, а також те, що село недалеко від Києва, деякі батьки віддавали дітей до міста. Тепер у нас умови поліпшилися: цього року зробили капітальний ремонт їдальні, маємо сучасний комп’ютерний клас, Інтернет. До нас приходять молоді тала-

УРОК МІЙ ПЕРШОВЕРЕСНЕВИЙ

*Сурмить урок мій першOVERесневий,
Як і колись, за пругом чвертьстолітнім...
Скресae Україна самоцвітна —
Я по шляхах сонцево-чебрецевих
Веду дітей у світ тисячолітній.*

*Бринить урок. У гомоні планети
Вигранюється українське слово,
Встає з глибини доля малинова,
І світиться теплом Кобзар з портрета,
Вслухаючись у рідну ніжну мову.*

*Дзвенить урок. В широчині державній
Іду з джерел крізь терни крутояр'я
І позираю пильно я не даром:
Чи не блука валуєвський праправнук
Під вікнами з свіженьким циркуляром.*

Віктор ЛУПЕЙКО,
Тетерів на Київщині

новиті вчителі — з Київського та Ніжинського педагогічних ВНЗ”.

Справді, жителі села відчули, що шкільне життя в Гореничах поживалося — діти беруть участь у різноманітних конкурсах і пермагають.

Наприклад, у Міжнародному математичному конкурсі “Кенгуру — 2008” взяло участь 14 дітей. Відмінні результати показали Наталія Майстренко, Максим Рудник та Юлія Осипенко. Інші — добрі. Учні стають переможцями районних, обласних, всеукраїнських олімпіад. Захищають науково-дослід-

ницькі роботи члени МАНу. Найкращі показники минулого року були з математики, німецької мови, образотворчого мистецтва та правознавства.

Беруть участь у конкурсах і вчителі, зокрема: “Учитель року”, “Класний керівник року” тощо. Оксана Соболева, яка веде у школі еколого-натуралістичний гурток, посіла перше місце в районі на конкурсі “Кращий керівник гуртка”.

Успішно виступає створений кілька років тому вокальний гурт “Весняночки” та квартет “Перепілочки” (керівник Вікторія Новікова). Вони відомі в районі, області й виходять на всеукраїнський рівень. Цього літа у смт Мена Чернігівської області на відкритому районному конкурсі ці гурти вибороли перше місце. Солостки Вікторія Колумбет та Анастасія Проскуркова теж посіли перші місця серед наймолодших.

На цьому ж конкурсі успішно виступав Гореницький танцювальний колектив “Ластівка”. Старша група виборола перше місце, середня — друге.

Ці колективи запросили на святкування Дня Незалежності України в Ніжин.

Добре слово варто сказати й про студію образотворчого мистецтва, якою керує художник Олександр Жуков. Студії виповнилося

два роки, а роботи юних художників всюди займають призові місця. Одного разу члени журі навіть докрикнули Олександрові, що він нібито привіз на конкурс власні роботи. Довелося доводити, що так малюють діти. Олександр — талановитий педагог, зумів прищепити інтерес до своєї справи, а все найкраще народжується з любові.

Найбільшою популярністю користуються художні роботи одинадцятикласника Павла Новікова — їх із задоволенням купують односельці. У липні Павло Новіков і Марина Кушнір за районною програмою “Талановиті діти” були нагороджені поїздкою в Польщу на фестивалі творчої молоді. “У Польщі нас гарно зустрічали, — розповідає Павло, — возили на екскурсії. Ми бачили відомий замок Корнік у Познанському повіті, ратушу в Познані, ще багато цікавого. З нами були діти, які здобули перемоги у спорті, танцях, співах. Поїздка дуже сподобалася”.

Школа здобуває дедалі більший авторитет у селі, батьки вже віддають перевагу їй. Допомагає й сільська рада та район поліпшити умови навчання, оздоровити учнів. Так, цього року за кошти сільської ради було оздоровлено 100 дітей на Одещині.

Ця школа хоче стати найкращою — побажаємо ж усім успіху.

Святослав МІЗЕРНЮК

Нині в українському суспільстві багато говорять про патріотичне виховання молоді. Один із перших кроків на цій стежці — шкільне виховання. Це той магістральний напрям у формуванні світобачення молоді, який допоможе їй усвідомити свою належність до української нації. Тож не дивно, що перший урок у всіх навчальних закладах України присвячено саме патріотичному вихованню.

Міністерство освіти і науки України цього року надіслало рекомендації щодо проведення 1 вересня у загальноосвітніх навчальних закладах першого уроку “Державний прапор України — святиня нашого народу” із наданням шкільним учителям ґрунтовного бібліографічного матеріалу. А для старшокласників, за бажанням педагогічного колективу, перший урок може бути присвячений 1020-річчю хрещення України-Руси.

Отже, вступаючи на стежку знань, маленький українець дізнається від учителів не лише історію виникнення та становлення українського прапора, а й про всі національно-визвольні змагання українського народу.

Здавалося б, чи знайдеться після 17 років незалежності України хтось із українських чиновників, який заперечив би проведення у школах уроку про Державний прапор України? Проте до тижневика “Слово Просвіти” потрапив офіційний лист № 1130/01-16 від

07.08.2008 р., ухвалений начальником одного з районних відділів освіти в місті Донецьку, в якому всім директорам навчально-виховних закладів району було запропоновано: “...свято Дня знань та першого дзвоника в усіх навчально-виховних закладах району повинно бути проведено 1 вересня за відповідними сценаріями та оформленням, із обов’язковим запрошенням депутатів різного рівня, голови ради, представників виконавчого, шефських організацій, почесних гостей, ветеранів Великої Вітчизняної війни... З метою виховання патріотизму, напередодні 65-ої річниці визволення

ДОНЕЦЬКИЙ «ПАТРІОТИЗМ»

Донбасу від німецько-фашистських загарбників та як дань великої народної пам’яті про ветеранів війни, які пройшли її шляхами, і тих, хто відстояв честь та гідність своєї Батьківщини в партизанських загонах, народних ополченнях та на трудовому фронті, рекомендуємо провести в усіх закладах перший урок за темою:

“Пам’ять серця жива...”

Ети звізди на братських могилах,
Непросохшие слёзы страны”.

Рекомендуємо використовувати літературу серії “Твої освободители, Донбасс”.

Цікаво, а про яку “страну” думає нині начальник районного відділу освіти Донецька?

Напевно, про СРСР? Адже риторика листа і його рекомендації щодо літератури не залишають сумнівів. Але ж, очевидно, що така позиція чиновника типова, бо на свято, як випливає з листа, прийдуть “депутати різного рівня, голова ради, представники виконавчого...” І все це — для виховання патріотизму? Ось тільки патріота якої держави ці “таварішці” збираються виховувати?

Ніхто не заперечує, що визволення Донбасу від німецько-фашистських загарбників — подія вікопомна, і, звичайно, потребує, щоб молодь про неї знала. Але хто заважає

вчителям у Донбасі розповідати про це дітям упродовж року? До того ж, не може бути в державних установах, якими є загальноосвітні школи, однобічного чи упередженого ставлення до загальнонаціональних пріоритетів. Тим більше, що рекомендації до Дня знань для шкіл щороку готує Міністерство освіти.

То чому в незалежній Україні Державного прапора не шанують державні чиновники? А якщо так, то чому таких державних службовців не звільняють, адже вони не шанують символів держави, яка їх найняла на роботу? Чому в українській школі тему навіть першого уроку мають викладати російською?!

Але і в Інституті інноваційних технологій і змісту освіти МОН України, де розробляють рекомендації щодо навчально-виховного процесу в школі, і в Державному департаменті загальної і середньої та дошкільної освіти, куди ми зверталися, щоб почути відповідь на свої “чому”, освітяни лише розводили руками та намагалися уникати прямої відповіді на запитання, мотивуючи це некомпетентністю, браком часу. А також тим, що не бачать великого “криміналу” в тому, що на місцях, можливо, “до такої визначної дати, як 65-річниця визволення Донбасу, тему першого уроку змінено...”

Очевидно, що на іншу відповідь сподіватися не варто. Оскільки нині, за майже повної безвідповідальності чиновництва за свої дії на місцях, невиконання важливих для становлення держави завдань стало нормою. Тож сподіватися, що чиновники, переважно старого радянського вишколу, які посіли безліч щаблів у нинішній українській владі у Києві і в Донбасі, вболіватимуть за патріотичне виховання молоді на українських національних і державних символах і пріоритетах, не випадає. Тоді патріотами якої держави стануть учні Донбасу: СРСР? ПіСУАРу (Південно-Східної Української автономної республіки) чи Путінсько-Медведєвської “Русі неісходимої”?..

Чому ж за такий “патріотизм” чиновникам різних рангів сплачує зарплати та надає численні пільги саме держава Україна?

СЛОВО ПРОСВІТИ

ТИЖНЕВИК ВСЕУКРАЇНСЬКОГО
ТОВАРИСТВА «ПРОСВІТА»
імені ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

АНОНС

Із 11 до 14 вересня відбудеться 15-та Національна книжкова виставка-ярмарок “Форум видавців у Львові”.

На шанувальників друкованого слова чекає чимало цікавих подій: акція “Книжка від зірок”, конкурс “Найкраща книга форуму видавців”, Міжнародний літературний фестиваль, бізнес-форум “Український книжковий ринок”, шаховий чемпіонат серед письменників і видавців. А всього у програмі 235 найрізноманітніших акцій, в яких візьмуть участь сотні письменників, видавців та широке коло читачів.

Про найцікавіше із Львівського книжкового форуму — у майбутніх матеріалах наших кореспондентів.

ТРИЄДНІСТЬ МІСТА, СЕЛА Й МОРЯ

“Кам'янець-Подільська фортеця”. 2003 р.

Ганна КОЗАЧЕНКО,
член правління Українського фонду культури

Анатолій Постоюк ретроспективною виставкою в залах Національної спілки художників на Львівській площі столиці викристалізував цю думку і з'ясував ті невисловлені запитання, які туманились у свідомості на його менших за обсягом персональних виставках недавніх років. Перевага мальовничих краєвидів, обмежених рамою картини, видає погляд городянина на красу природи поблизу одноповерхового будиночка, що потопає в квітах від ранньої весни до пізньої осені. Галерея “Колта” на вулиці Костьольній біля підніжжя Володимирської гірки залишилася в пам'яті киян. Зокрема, тією живописною виставкою Анатолія Постоюка, в якій він описав власний Едем, не вказуючи географічної адреси: Переяслав-Хмельницький район Київщини. Людина може створити світ, де вона щаслива, хай то буде дачний прихисток для відновлення внутрішньої рівноваги, де відчувається водночас творцем і вигнанцем, відповідальним за свою родину.

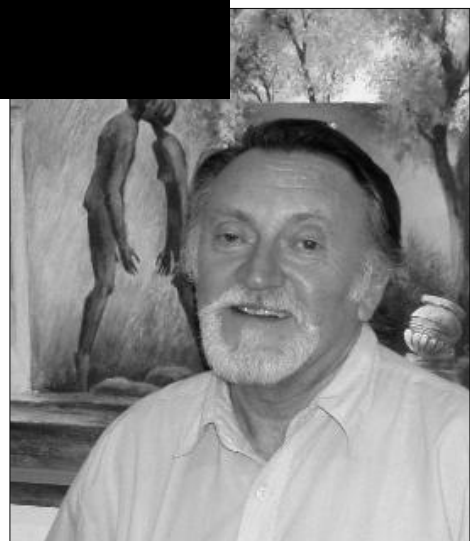
Рясні квіти на полотнах А. Постоюка цього циклу відрізняються від шаленства, притаманного живописцям Криму, і тонкої дитинної зосередженості, яка мілує світ у картинах Катерини Білокур. Анатолій Постоюк — філософ, який ніби ненав'язливо спонукає гляда-

ча до роздумів навіть за межами його виставок. Ретроспектива в Національній спілці художників відкрила його нам як цілісну особистість, що долає випробування і вміє цінувати кожну мить життя, посилаючи нащадкам те найкраще, яке не здатен винищити жоден соціальний устрій. Автопортрет 1965 року: художник наче затиснутий зсувіч композицій-но. Навіть верхня частина чола обрізана рамою — знак заборони вільно мислити. Це тепер телекрани зомбують глядачів обрізаними головами в серіалах, щоб якнайменше мислили. Покоління, до якого належить Анатолій Постоюк, — це покоління внутрішньо вільних, сильних особистостей. Широкий пружний мазок, притаманний манері молодого художника, видає спротив репресіям брежнєвської доби, які ламали хребти творчій інтелігенції, але не перемогли. Втім, як сказав Павло Загребельний, “перемогти — не значить перевищити”.

Після хрущовської відлиги “непокірних” письменників не друкували або й нищили у таборах і в'язницях, художникам не давали змоги виставлятися. А тепер ті довгожителі, які на художніх радах відсторонювали від експозицій “нетипові” талановиті твори, милуються і навіть захоплюються ними на нинішніх виставках. Анатолій Постоюк не називає прізвиськ, він давнє всім усе вибачив, хоч не все забув. Його “Нічний експрес” наче зі швидкістю думки мчить крізь мляву ніч людської недосконалості, розрізаючи, пронизуючи простір. Реальний краєвид біля Ірпеня, неподалік Будинку творчості письменників, сприймаєш як потужне узагальнення доби — ХХ століття, що влітає у незвідане, але вже по-новому трагічне третє тисячоліття.

Ота сила і пружність молодості в творах А. Постоюка акумульована не лише у справді чудових “промислових” краєвидах. Сейнери —

одна з тем у картинах художника віддавна і до нинішньої зрілості. Морські велетні, забарвлені призахідним сонцем. Вони то ніби зійшлися на віче, то, вже світанково розписані пастельною райдугою, йдуть у відкрите море. Це вже не рибалки-апостоли, які вчувають знаки і волю Божу, а ті, котрі чують знаки технократичної цивілізації, що вивела себе на лезо бритви... Утім, море — ця нездоланна стихія — душа Землі — в картинах Анатолія Постоюка ніколи не розбурхане, воно становить не загрозу людині, а невичерпність. Анатолій Постоюк-городянин одухотворює міста й вулиці. Його мандри іншими країнами несуть врівноважений спокій, а католицькі храми виспівують органною музикою. Але найбільша любов митця — рідний Київ: зворушливий, делікатний. Будь-якої пори року він любить мешканців вишуканих дво- і триповерхових будинків і будиночків. Двоповерхівка з мереживною любов'яною надбудовою, пов'язана історично з родиною Ані Горенко — в майбутньому Анни Ахматової — збереглася лише на картині Анатолія Постоюка. Київ,

яким захоплювалися, який оспівували у всевітньо відомих романах, Київ, донищуваний в останні роки, зберіг свою душу в реалістичних одухотворених картинах майстра. І ностальгія за рідним містом значно гостріша, ніж селянські мудрі осінні городи, зимове подвір'я баби Оксани, простори краєвиди, наче з Чернечої гори, не понівечені будівельним наступом.

На всіх континентах про нас якнайкраще оповідають картини Анатолія Постоюка. І найголовніше, що дарує своєму глядачеві художник, — здатність, спрямувати погляд убик, щоб поряд зі страшними проявами нової доби золотого тільця-товстосума побачити рідну нашу землю — живлющу й прекрасну.

“Туман яром”. 2006 р.

Засновник:
Всеукраїнське
товариство “Просвіта”
імені Тараса Шевченка
Реєстраційне свідоцтво
КВ № 4066
від 02.03.2000 р.

Шеф-редактор
Павло МОВЧАН

Головний редактор
Валентина ДАВИДЕНКО

Редколегія
Любов ГОЛОТА (голова),
Ярема ГОЯН,
Павло МОВЧАН,
Олександр ПОНОМАРІВ,
Іван ЮЩУК

Перший заступник
головного редактора
Ніна ГНАТЮК
279-49-47

Заступник головного редактора
Петро АНТОНЕНКО
279-49-47

Заступник головного редактора
з виробничих питань
Наталія СКРИННИК
278-01-30 (тел/факс)

Відповідальний секретар
Ірина ШЕВЧУК
Відділ літератури
Уляна ГЛІБЧУК
270-55-57

Відділ мови
Святослав МІЗЕРНЮК
279-39-55

Відділ просвітницької роботи
Надія КИР'ЯН
270-55-57

Відділ коректури
Олена ШУЛЬГА
278-63-69
Комп'ютерна верстка
Ірина ШЕВЧУК
Олег БЕССЬКИЙ
278-63-69

Інтернет-редактор
Євген БУКЕТ
279-39-55

Черговий редактор
Святослав МІЗЕРНЮК
Бухгалтерія
279-41-46

Адреса редакції:
вул. Хрещатик, 10-Б,
м. Київ, 01001

E-mail: slovo_prosvity@ukr.net
http://slovoprosvity.org.ua

Видруковано з готових
фотоформ на комбінаті
“Преса України” у середу.
Зам. № 3301236
Наклад — 20000

Листування з читачами —
тільки на сторінках газети.
Відповідальність за достовірність
інформації несуть автори.

Редакція залишає за собою право
редагування та скорочення текстів.
При використанні наших публікацій
посилання на “Слово Просвіти”
обов'язкове.

Індекс газети
“Слово Просвіти” — 30617
Передплатна ціна, враховуючи
поштові послуги:
на місяць — 3,94 грн.
на 3 місяці — 11,32 грн.
на 6 місяців — 21,64 грн.

4 820095 780016

СКАСУВАТИ УГОДУ

“Президент Російської Федерації Дмитро Медведєв відкрив дорогу для призупинення дії Угоди про статус та умови перебування Чорноморського флоту РФ на території України”, — заявив народний депутат України, перший заступник голови Української народної партії Борис Кожин, коментуючи заяву глави РФ про “пріоритетність міжнародних угод перед рішеннями місцевої влади” в питаннях, що стосуються діяльності Чорноморського флоту РФ, який базується в Україні. “Де-факто і де-юре Москва підтвердила, що моряки ЧФ не повинні підпорядковуватись українському законодавству. Тому Київ уже зараз повинен готувати позов у Міжнародний суд для скасування дії договору про оренду Російською Федерацією військово-морської бази в Криму”, — вважає Борис Кожин.

Політик зазначив, що “у затвердженні Кабінетом Міністрів України постанови про нові правила перебування Чорноморського флоту РФ на території України чітко прописано, що при порушенні даного документа Україна має право звернутися в Міжнародний суд для припинення дії Угоди про оренду військово-морської бази в

Севастополі”. Як учасник ратифікації Верховною Радою Договору, Кожин нагадує, що “ще 1997 року Москва гарантувала, що її війська дотримуватимуться українських законів, що й було зафіксовано в статті 6 Угоди про статус та умови перебування Чорноморського флоту РФ на території України, де, зокрема, чітко зазначено, що вій-

ськові формування РФ поважають суверенітет України, дотримуються її законодавства і не втручаються в її внутрішні справи”.

“Теперішня позиція Москви доводить, що вона на найвищому рівні ухвалила рішення грубо порушувати домовленості 1997 року, тому Україна має вже зараз інтенсивно зайнятися процесом призупинення дії Угоди про статус та умови перебування Чорноморського флоту РФ на території України, що має завершитися негайним виведенням російських військ з території нашої держави”, — наголосив Борис Кожин.

На його переконання, “ситуація складається так, що Верховна Рада України вже цього тижня має зробити крок — ухвалити рішення про денонсацію Угоди про оренду та вимогу негайного виведення ЧФ РФ з території України”.

Прес-служба УНП

1 вересня в УНІАН відбулася прес-конференція голови Всеукраїнського об'єднання “Свобода” Олега Тягнибока та голови Кримської організації ВО “Свобода” Едуарда Леоніва “Автономія Криму — загроза національній безпеці України”.

Олег Тягнибок заявив: “Всеукраїнське об'єднання “Свобода” неодноразово наголошувало, що автономний статус Криму та спеціальний статус Севастополя загрожують національній безпеці України.

Вважаємо, що ліквідувавши Кримську автономію і статус міста Севастополя, ми позба-

АВТОНОМІЯ КРИМУ — ЗАГРОЗА НАЦІОНАЛЬНІЙ БЕЗПЕЦІ

вимо Кремль можливості застосувати відпрацьований в Абхазії та Південній Осетії план вторгнення на територію чужої країни, який є частиною захланної “путінської доктрини”.

Минулого тижня “Свобода” надіслала телеграму до голови Верховної Ради України А. Яценюка та голів фракцій коаліції демократичних сил у Верховній Раді України VI скликання І. Кириленка та В. Кириленка з вимогою внести у порядок денний 3-ї сесії Верховної Ради України VI скликання та поставити на по-

іменне голосування питання про призначення всеукраїнського референдуму щодо зміни автономного статусу Криму на обласний та щодо скасування спеціального статусу м. Севастополя.

Сьогодні очевидно, що кожен, хто відстоює автономний статус Криму, — агент впливу Москви. Бо якщо статус Криму не змінимо ми, його змінить Росія. Так само, як це зробила для Абхазії та Південної Осетії.

Прес-служба ВО “Свобода”

Петро АНТОНЕНКО

У Києві проходив IX Світовий Конгрес Українців. Ця акція різниться від всесвітніх форумів українців, яких відбулося вже чотири. Ті форуми були зібраннями українців нашої країни і зарубіжжя. Світового Конгресу Українців — з'їзд найпотужнішої організації українців діаспори.

Конгрес нині об'єднує понад 100 неополітичних, громадських, релігійних, наукових, молодіжних організацій з 31-єї країни світу, де мешкають приблизно 20 мільйонів українців. Виник Конгрес на базі створених після Другої світової війни кількох діаспорних організацій Північної та Південної Америки. Перший Світовий Конгрес Вільних Українців (так спершу називалася організація) відбувся в Нью-Йорку 1967 року. У цьому місті відбувся й третій Конгрес, ще п'ять зібрань пройшли в Торонто (Канада), де нині розташовано централь СКУ. І нарешті, аж на 12-му році нашої незалежності, 2003-го, вперше Конгрес відбувся в Україні.

І ось чергове зібрання, знову в нашій столиці, в Українському домі. Характерний штрих: попередній Конгрес, за часів Кучми, проходив у менш престижному, занадто тісному Будинку вчителя. Тож прогрес у ставленні влади до діаспори видно.

Конгрес не міг бути ні митингом, ні детальним обговоренням внутрішніх проблем України. Це було робоче зібрання, на якому по-західному, тобто по-діловому, аналізували роботу насамперед численних структур СКУ, тому іноді складалося враження сухих бухгалтерських звітів і було порівняно небагато виступів представників України.

Першого дня роботи Конгресу під час його урочистого відкриття

СВІТОВЕ УКРАЇНСТВО: КРОК НАЗУСТРІЧ

зібрання відвідали Президент і Прем'єр-міністр України, які привітали делегатів. На подальших засіданнях, які відбулися у формі пленарних, перед делегатами виступили наші урядовці. На відміну від всесвітніх форумів, наші політики не надали значення з'їздові, тож не відвідали його. Добре це чи погано, не дискутуватимемо, головне — діаспора змогла детально обговорити свої справи, проблеми, питання відносин з Українською державою.

Лейтмотивом нинішнього Конгресу стали сумні роковини — 75-річчя Голодомору в Україні. Цьому було присвячено спеціальну сесію Конгресу, акцію з ушанування делегатами пам'яті жертв голоду. Робоча атмосфера не спонукала до розлогих доповідей про те, що таке голод, на це є спеціальні наукові зібрання. Тут треба було говорити конкретно: чим діаспора може допомогти нам з відзначенням сумної дати.

І головне — офіційне визнання світом Голодомору в Україні геноцидом проти нашого народу. А тут все непросто. Так, за найактивнішого сприяння світового українства майже 20 держав офіційно вже ухвалили таке рішення, але в багатьох країнах до цього ще далеко. Організація Об'єднаних Націй теж ще не визнала Голодомору геноцидом. І українське лобі в багатьох країнах, насамперед в найпотужніших державах Заходу, ще далеко не таке сильне, як нам хотілося б.

Це свідчить і про певну слабкість діаспорних організацій.

Таке стосується й іншого важливого питання — міжнародної безпеки України, конкретніше — перспектив її членства в НАТО. Тема ця була досить актуальною на Конгресі, адже він відбувався саме під час нової Кавказької війни.

Фото прес-служби СКУ

Звичайно, українці зарубіжжя рішуче засудили агресію Росії проти Грузії, висловили підтримку прагненню України стати членом НАТО. Але наскільки це сприятиме підтримці урядів країн, громадяни яких — українці? Насамперед тих, від яких значною мірою залежить членство України в НАТО — Німеччини, Франції, Британії.

Проблеми обговорювали глобальні, а не те, який комп'ютер чи стос книжок має подарувати діаспора якійсь українській школі. Схоже, часи діаспорного “донорства” мину-

ВОНИ БУЛИ ПЕРШИМИ

Георгій ЛУК'ЯНЧУК

Українським “декабристам”, які розбудили ще сплячу на той час (1988—1991 роки) Україну, виповнилося 20. Тобто не їм особисто, бо більшість із них до того часу за свою боротьбу за право України бути незалежною державою відсиділа в радянських таборах, тюрмах та психушках десятки років, а їхній організації — Українській Гельсінкській Спілці, яку вони створили 1988-го на противагу правлячому режимові КПУ — філіалові КПРС.

Члени УГС та їхні родини зазнавали шаленого тиску, залякувань та шантажу КПУ, КДБ, міліції та прокуратури. Але Зеновій Красівський, Анатолій Лупиніс, Оксана Мешко, В'ячеслав Чорновіл, Микола Горбаль, Василь Овсієнко, Євген Сверстюк, Михайло та Богдан Горині, Левко Лук'яненко та сотні інших справжніх патріотів України продовжували свою без-

компромісну боротьбу з комуністично-імперською диктатурою.

Завдяки героїчним зусиллям членів УГС 22 травня 1988 року в Києві, біля пам'ятника Тарасу Шевченку, було легалізовано національний прапор, проведено альтернативне відзначення 1000-ліття хрещення України-Руси, першу в радянській Україні несанкціоновану демонстрацію до другої річниці чорнобильської трагедії, організовано 30-тисячну демонстрацію попід стінами республіканського КДБ під час перепоховання Юрія Литвина, Василя Стуса, Олекси Тихого, проведено славнозвісний Ланцюг Єднання на честь Дня Соборності України.

Завдяки принциповій позиції депутатів від УГС-УРП 16 липня 1990 року було прийнято Декларацію про державний суверенітет України, а на рік пізніше — історичний Акт про Незалежність України, який написав голова УГС, а пізніше УРП — Левко Лук'яненко.

не береться порахувати). Тож на відміну від українців — громадян інших держав, які можуть сприяти в розбудові нашої держави, ці люди могли б і повинні будувати Україну. Зараз не йдеться про неодолимне явище — четверту хвилю. Справді, багатьох погнало на чужину нестатки, наші нескінченні “реформи” й кризи. Вірю, що долари та інша валюта, яку надсилають заробітчани своїм сім'ям, допомагають їм вижити і навіть, як дехто твердить, зміцнюють нашу економіку. Можливо, хтось із цієї новітньої діаспори навіть якось лобіює інтереси України. Але, зізнатися, здивувала різка оцінка деяких делегатів нашої влади, держави загалом. “Доки за кордоном є хоч один заробітчанин, цю владу не можна вважати національною, державницькою”, — патетично виголосив один із представників четвертої хвилі. Хочеться йому заперечити: “Може, хоч половині з тих мільйонів заробітчанин час уже повернутися в Україну, щоб зробити цю владу, цю державу, наше життя трохи кращим”? Натомість — пошук легшого хліба. Характерним був штрих із виступу делегата з Португалії. Він зазначив, що коли ця країна готувалася до Євро-2004 і був будівельний бум, то тут на заробітках перебувало аж 240 тисяч українців. Спортивні змагання відбулися, бум закінчився, й українців тут поменшало в кілька разів, зараз їх ледве 40 тисяч. Решта подалася шукати нових будівельних “бумів”.

Та попри всі проблеми діаспори, попри старініи перших хвиль еміграції, попри асиміляцію молоді зарубіжне українство залишається потужною громадською силою і готове й надалі працювати на зміцнення Української держави.

Олена ШУЛЬГА

МИНУВШИНА

Червневого 30 дня 1651-го почалася кривава битва, яка, безперечно, вплинула на подальше політичне життя Європи. На правому березі річки Стир, на острові Журавлиха між селами Пляшева й Острів зітнулися 150-тисячне військо польського короля Яна II Казимира зі 100-тисячним військом Богдана Хмельницького, до якого приєдналося 25 тисяч кіннотників кримського хана Іслам-Гірея III. У війську Хмельницького були не лише козаки, а й селяни, які піднялися на боротьбу проти польського гноблення. Битва почалася невдало для татарів — за переказами, одним із перших у їхньому війську загинув султан Амурат, родич хана. Він на чебто впав головою у бік війська, що віщувало поразку. Тож татари залишили поле бою, Богдан Хмельницький кинувся навздогін, але Іслам-Гірей вирушив у Крим, захопивши гетьмана з собою.

На чолі війська став Іван Богун, який вирішив переправити його через річку Пляшівку, щоб зберегти головні сили. Уночі проти 10 липня козаки й селяни мостами й переправами почали відходити з обложеного табору. Але перейти заболочену річку встигли не всі, тож уранці поляки кинулися вбивати тих, хто залишився, топити в болотній трясовині поранених. Серед боліт тривали запеклі сутички між невеликими загонами супротивників. Переправи не витримували великої кількості людей і руйнувалися, багато повстанців потонуло. Польські вояки розстрілювали тих, кому вдалося вціліти. Але козаки дорого віддавали своє життя.

Досі місцеві мешканці переказують легенду (чи бувальщину) про козака Івана Нечая. На озері серед болота він знайшов човен і три години відстрілювався на ньому з мушкета. А коли витратив порох, оборонявся бойовою косою. У козака влучило 14 куль, а він продовжував знищувати ворогів. Король, побачивши хоробрість Нечая, крикнув йому, що дарує життя, якщо той здасться в полон. Але козак відповів, що не дбає про життя, а хоче померти, як і належить козакові. Нечай загинув від коси шляхтича, який зайшов по горло у воду. Про цей подвиг писав француз П'єр Шевальє в "Історії війни козаків проти Польщі...", а український народ на знак пошани до мужності героя назвав те озеро Козаковою ямою або Нечаєвою криницею. Кажуть, що в цьому озерці козаки заховали діжку з золотом.

І ПОСТАНЕ СВЯТА ОБИТЕЛЬ...

На початку XX століття Берестечко було пограниччям між Російською й Австро-Угорською імперіями. Тож царська Росія була зацікавлена в укріпленні рубежів, і влада не заперечувала проти того, щоб на цьому місці спорудити монастир, навіть на честь українських козаків.

1910 року почали будівництво. І хоч влада офіційно не визнавала подвигу українських козаків, волиняни завжди називали це місце Козацькі Могили. Тож кошти на святу обитель збирали всім миром: купці, підприємці, селяни. 1910-го освятили місце майбутнього храму святого великомученика Георгія Побідоносця. Перший камінь заклад архієпископ Волинський Антоній (Храповицький). Ченці з'явилися тут ще 1909 року, їх присилали на послух із Почаївської лаври.

На кінець весни 1914-го майже всі роботи завершили. Тут постав унікальний храм дивовижної краси. Він триярусний: горішній ярус — на честь Георгія Побідоносця, на хорах — на честь князів-страстотерпців Бориса і Гліба, а в цоколі — великомучениці Параскеви. Підземна церква великомучениці Параскеви виконує роль "теплої", у ній постійна температура попри погоду. Вона з'єднана з підземною козацькою усипальницею, де зберігаються кістки героїв.

1912 року із села Острів на територію монастиря перенесли Свято-Михайлівську церкву — унікальний дерев'яний храм, споруджений без жодного цвяха. У ньому перед битвою 1651 року коринфський митрополит Іоасаф благословляв Богдана Хмельницького

меchem, освяченим на Гробі Господньому в Єрусалимі. Самого митрополита вбили поляки, а поховали його під цим храмом (зараз на місці поховання у селі Острів встановлено пам'ятний хрест).

Георгіївський храм неповторний за архітектурою. Його проектували так, щоб у ньому могло служити до 200 священиків, а прочани молилися на площі перед церквою. На західному фасаді облаштовано зовнішній іконостас — це картина Івана Іжакевича 1914 року "Голгофа". Іван Сидорович розписав і внутрішні стіни храму: ікони Іова Почаївського, Божої Матері, Спасителя, "Чудо великомученика Георгія о Змії". Розпис завершували 1958 року українські художники О. Корецький та П. Трохимлюк: вони розписали склепіння над

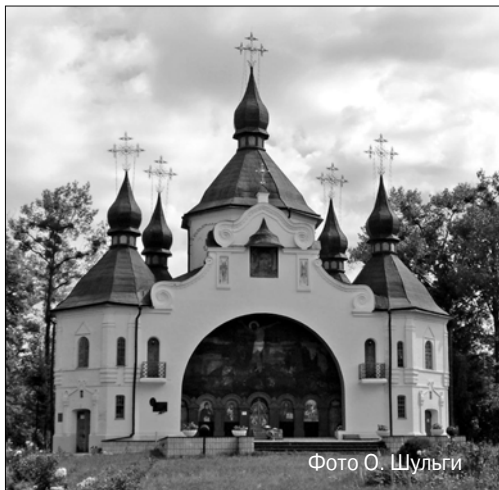

Фото О. ШУЛЬГИ

Церква Святого Георгія Побідоносця

хорами, бані й вівтар Борисо-Глібського храму. У храмі зберігається кіот з іконою Святої Трійці, у яку вставлено старовинну дерев'яну ікону, написану на священному дубі мамврийському й освячену на Гробі Господньому. Її подарувала монастирю 1910 року Духовна Місія в Єрусалимі. На початку Першої світової війни на Козацькі Могили доставили подарунок Єрусалимського Патріарха Даміана — Хрест із часткою Животворчого Древа Господнього, та, на жаль, подальші трагічні події на Волині спричинилися до того, що святиню втрачено. Зникли і вісім картин Івана Іжакевича. Нещодавно до храму перевезли часточку мощей великомучениці Варвари.

Прямих доказів перебування Шевченка у Пляшеві нема, але місцеві мешканці переконані, що 1846 року Тарас Григорович приїжджав сюди, на острів Журавлиха, бо лише тут він міг віддати трагедію загибелі тисяч козаків, щоб так проникливо написати про неї:

*Ой чого ти почорніло,
Зелене поле?
— Почорніло я од крові
За вольную волю.
Круг містечка Берестечка
На чотири милі
Мене славні запорожці
Своїм трупом вкрили.
Та ще мене гайворони
Укрили з півночі...
Клюють очі козацькі,
А трупу не хочуть.
Почорніло я, зелене,
Та за вашу волю...
Я знов буду зеленіти,*

Нагородження переможців фестивалю "Нащадки козацької слави"

*"Любов к отчизні де героїть, там вража
сила не устоїть, там грудь сильніша
од гармат".
Іван Котляревський*

*А ви вже ніколи
Не вернетеся на волю,
Будете орати
Мене стиха та орючи
Долю проклинати.*

ЗАНЕПАД

У радянські часи монастир почав занепадати. Влада робила все, щоб знищити чернецтво, проте на цій землі, серед національно свідомого люду відкрито виступити боялася, тож монастир поступово ліквідували, а в Георгіївській церкві, якій нема аналогів в Україні, відкрили амбулаторію. Позолочені хрести познімали, щоб нічого не нагадувало про минулу велич храму і звияжців-оборонців землі української. Але непокірні волиняни

прикраси — усе збережено таким, яким було 350 років тому. З експозиції дізнаємося про ремесла, побут, озброєння козацько-селянської армії. Які ж вони, наші предки, були вправні в роботі й бою! Досі місцеві мешканці знаходять безцінні раритети, обробляючи землю. На жаль, археологічних досліджень зараз не проводять, причина традиційна — брак коштів. Зате невтомно працюють "чорні" археологи, і спадщина всього народу, яка могла стати його надбанням, зникає невідькуди. Співробітники музею скрушно розводять руками — на це нема ради. За словами заступника директора Державного історико-меморіального заповідника "Поле Берестецької битви" Юрія Лотоцького, музей потребує статусу національного: тоді виділятимуть кошти на наукову роботу. Потребує заповідник і нового приміщення музею, адже монастирські келії належить повернути ченцям відродженого монастиря, бо вони — справжні господарі. "Розроблено концепцію, щоб музей перенести з території монастиря і спорудити віддалік, на південний захід від острова Журавлиха, — розповідає Юрій Лотоцький. — Але постає нова проблема: землі навколо розпайовано, і селяни не погоджуються їх віддати."

За період незалежності багато змінилося, але не на краще. Колись контролювали екскурсії, спрямовували відвідувачів. Тоді на Козацькі Могили їхали з усього Союзу. Зараз кількість туристів зменшилася. У 1990-ті музей, як інші культурні заклади, почав занепадати. 2001 року з ініціативи тодішнього голови Рівненської обласної державної адміністрації Миколи Сороки під час підготовки до святкування 350-річчя Берестецької битви багато зробили для відновлення цього осередку духовності: відновили монастирський мур, спорудили місток, облаштували територію. Завдяки Держкомлісу приміщення музею обшили дерев'яною вагонкою, замінили двері й підлогу в Георгіївській церкві. Але відтоді минуло вже сім років, а комплекс потребує постійних капіталовкладень. Нагальна потреба — перекрити Михайлівську церкву, яка місцями затікає. На реставрації перебуває іконостас із неї. До кінця року обіцяють кошти, тож сподіваємося закінчити реставрацію. Нема коштів на розкопки, а в землі ще безліч безцінних речей.

Готуючись відзначити 300-річчя Батуриної трагедії, держава вкладає у відновлення гетьманської столиці значні гроші. Тож невже для того, щоб дочекатися фінансової підтримки, потрібно дожити до чергового "річчя"?

У Києві споруджують Мистецький Арсенал. До нас приїжджав віце-прем'єр Іван Васюник, придивлявся до наших найцінніших експонатів, щоб забрати туди. Що ж тоді залишиться нам?

Чомусь у Юрія Павловича того дня був не надто оптимістичний настрій. Можливо, тому, що реалії не дають підстав для оптимізму. Статус національного, який дав би заповіднику можливість розвиватися, відновити наукові дослідження, що, здавалося, кілька років тому був таким близьким, так і залишився припадати пилом на чиновницькому столі. Тепер цей унікальний комплекс, що міг би стати потужним центром відродження духовності, виховання молодого покоління, ледве животіє. І хоч, на перший погляд, усе тут причепурене, проте, придивившись пильніше, бачиш убогість. Бідна, але горда панна.

Зовсім інший настрій мав начальник управління освіти Радивилівської райдержадміністрації Ростислав Войцеховський. Невгамовний оптиміст, він не минає нагоди привезти у Пляшеву гостей, показати й розказати їм усе, що знає сам. На базі заповідника з ініціативи районного управління освіти проводять обласні фестивалі "Нащадки козацької слави", зльоти дитячих об'єднань козацьких республік Радивилівщини, щоб у кожного школяра сформувати національну свідомість, розвинути найкращі риси українця-патріота. Ростислав Степанович переконаний, що спільними зусиллями вдасться подолати байдужість, і нове покоління відродить минулу славу.

Ні, не почорніло поле української духовності, воно зелене молодим паростям, бо на зльоти у Пляшеву приїжджають школярі й дорослі з усіх куточків України.

Іван Нечай відбивається від поляків. Поштівка 1910-х

не могли дозволити знищити святиню. Селяни закопали дзвони на одному з обійсть. Один із врятованих дзвонів зараз скликає вірян на молитву, інші втрачено.

СУЧАСНІСТЬ І... ВІДРОДЖЕННЯ

Те, що ця неповторна церква пережила окупантів нової доби, інакше, як Божим знаменням, не назвеш. Завдяки втручанням ЮНЕСКО через 10 років після закриття монастиря, 1967-го, у Пляшеві відкрили музей. Оскільки музей — наукова установа, сюди почали навідуватися історики й археологи. Зі столиці приїхав археолог Ігор Свешніков. Київський дворянин, дитинство якого минуло на Радивилівщині, Ігор Кирилович присвятив життя дослідженню волинської історії. Він повернув сучасникам частку українського національного багатства. Саме завдяки цьому невтомному дослідникові можемо сьогодні доторкнутися до зброї, якою наші предки здобували вольную волю, усвідомити велич їхньої звияги. Тож вдячні країни зберігають пам'ять про доктора історичних наук, академіка Краківської академії наук Ігоря Свешнікова, на приміщенні музею встановили йому меморіальну дошку.

Сучасний музей розташовано у приміщенні монастирських келій, де жили ченці. Це невеличкий будиночок, але в ньому — вся трагедія і велич нашого народу. Усі експонати автентичні, їх знайдено на місці битви під час розкопок. Тут немає стилізованого під старовину новітнього пластику — лише те, що пережило століття. Бойові коси, мушкети, шаблі, списи, порохівниці, люльки, ложки, гаманці з монетами й кулями, лікувальні засоби, музичні інструменти, гральні кості, казани, наконечники прапорів і бунчука, чоботи, які носили польські шляхтичі й українські козаки,

Андрій ТОПАЧЕВСЬКИЙ

ПРИКУТИЙ
ДО ЗЕМЛІПродовження.
Початок у ч. 3, 5, 8, 10,
12, 14, 17, 19, 22, 24, 26,
28, 31, 33, 35 за 2008 рікЗроблю його житлом
їжака, багном, і вимету його
міттю руїни. — слово Гос-
пода сил.

Ісаї, 14 : 23

Після того, як великий пророк оселив його на румовищі Вавилону, кращого місця для їжака у Біблії так і не знайшлося. Далі в Ісаї (34 : 11) його зневажено і принижено як “нечисту” тварину, що житиме на згаріщах після Суду Господнього над едомлянами та іншими народами: *І посяде його пелікан та їжак, і перебуватимуть в ньому сова і ворона...* Ця ж “четвірка” з’являється і на руїнах Ніневії в книзі пророка Софонії: *І пелікан, і їжак будуть ночувати на мистецьких прикрасах її, сова буде кричати в вікні, на порозі ворона...* (2 : 14). Мабуть, існувала певна поетична традиція, згідно з якою ці істоти складали неодмінну “фракцію” біблійних тварин, чия присутність була ознакою розорення і спустошення. Але сьогодні ставлення до їжака зовсім інше — ця тварина одержала від сучасної людини цілком

заслужену, повну моральну й естетичну реабілітацію.

Зовнішність їжака якнайкраще відповідає способу його життя. Опецькувате тіло не дає змоги спритно втікати, зате спина і голова вкриті твердими гострими голками. Ними повністю захищено короткі ніжки і хвостик, а голова — рильце і м’який живіт, бо у разі небезпеки звірятко згортається у колючий колобок. І тільки лисиця знає, як примусити їжака знову зіпнутися на ноги: вона котить його до найближчої калюжі. Крім неї, з незрозумілої причини їжака переслідують собаки, хоч усе, чого їм вдається досягти — поколоти власні лапи й носи. Щоправда, пугач може своїми залізними кігтями підчепити їжака, бо обидва водночас виходять на нічне полювання. Та нині пугач — велика рідкість, їжаків же доволі навіть у приміських садах.

Це всім відоме і водночас незвичайне звірятко. Міцно пов’язане із землею, воно завжди ступає на повну підшву і, як герой байки Б. Грінченка “їжак та дуб”, ніколи не дивиться вгору. Він мало чим збагатив усний фольклор — мабуть, через делікатність народних дотепників. Адже посередництво їжака у контактах людини з твердою землею містить небезпеку. Крім поради не плюхатися на його

Азіатський вухастий їжак. Малюнок Г. Кузнецова з книжки “Знай, люби, бережи”. 1979 р.

голки, ще кажуть про сумнівне мистецтво голою сидницею їжаків бити. Та й годі. Зате сучасні твори дитячих письменників просто рясніють цими симпатичними створіннями з потішним хвостиком, порослим рильцем і густими бровами. Чого тільки не роблять вони у казках! Та якщо вовкові й лисиці в жодній уявній ситуації не доводиться їсти сіна, то середньому їжакові дістається за всіх: його примушують і гриби на зиму сушити, і яблука на голках

тягати... Зайве казати, що нічого такого насправді їжак не робить, бо зовсім байдужий до овочів. А їсть комах і слимаків, хоч іноді зазіхає й на більшу дичину — жваву мишу чи навіть отруйну змію. Індійський мангуст може теж упоратися з коброю, але від кількох її укусів гине, проте їжак зовсім нечутливий до гадючої отрути і не помічає навіть укусів у ніс або у вуха. І це тоді, коли один укусу гадюки вбиває собаку, тіло якої у десятки разів більше від їжачиного.

у їжак
арими
своїй
тягає,

але тільки матеріал для кубла. Повалюючись на сухому листі, набирає його на голки і несе до своєї крівки у старому пні, борсучій норі або під ганком людської оселі. Цей прихисток має бути якомога теплішим, бо зиму їжак проводить у сплячці, дбаючи, звичайно, щоб не замерзнути. Якщо вдасться накопичити багато жиру і нора буде достатньо теплою, він переживе зиму. На жаль, дуже багатьом у цьому не щастить.

Їжаки, за винятком періоду виховання малят, самотні. На вечірній алеї старого парку можна зустріти всенюку їжачину сім’ю: кілька малих шурхотять одне за одним, а попереду завжди простує їжачиха. Їжачки не бояться людини, їх легко приручити, особливо, якщо підгодовувати. Люблять молоко, але їжачат слід годувати обережно, бо вони не відчують міри, фатально об’їдаються, і тому без матері виростити їх непросто. Отже, не варто брати їх додому.

Кажучи про когось, що він подібний до їжака, робимо порівняння на користь людини, бо їжак уживає свої дошкульні голки винятково для самозахисту. Напевно, “їжакуватість” — далеко не найгірша наша якість. Саме особам з почуттям гідності притаманна звичка “найжачуватися”, до того ж, це слово належить лише українській мові.

Євген ЦИМБАЛЮК,
Рівненська обл.“НІ В ЧОМУ
НЕ ЗІЗНАЛИСЯ”

— Вишитий образ Спасителя розраджував мою душу і в час тривоги, і в час радості, — розповідає 82-річна Марія Боришкевич. Коли на дев’ятому десятку зір зіпсувався, вирішила передати реліквію (інакше її назвати не могу) до Дубенського замку. Там бувало багато людей. Нехай споглядають і не забувають, через які випробування йшла Україна до своєї незалежності.

Доля склалася так, що вже шістнадцятирічною мене обрали станичною у селі Витусівка, що неподалік Дубна. Щоб набути навичок, потрібних для воєнного часу, довелося пройти вишкіл у партизанській бойовій. Там я отримала псевдо Леся. Навчилася стріляти, орудувати гранатою, багнетом. І, звичайно, агітаційним словом — за Україну, проти будь-якої окупації. За свою “станичну” діяльність уперше довелося потерпіти 1944 року, коли в село зайшла “червона мітла” (так називали радянських “особістів”, які робили зачистку території від “не-свідомих елементів”). Ті удари нагайкою по спині та грудях пам’ятаю досі. Але ні я, ні моя подруга Федосія ні в чому не зізналися. Доказів в “особістів”, вочевидь, не було, тож нас відпустили.

Через кілька років, нами, на той час учительками, знову цікавилися спецслужби. Тут уже докази знайшли. Тоді мене видав хлопець, який також був пов’язаний із партизанською бойовістю. Йому затисли у двері пальці, й він розказав усе, що знав, зокрема про те, як діяла під моїм керівництвом жіноча станиця у селі Витусівка. Тоді мене засудили на десять років, а відбувати покарання довелося у Казахстані.

“ГОСПОДЬ ДОДАВАВ
НАТХНЕННЯ”

— Коли на засланні я схудла до тридцяти восьми кілограмів і потрапила в групу “смертників”, — ділиться Марія Герасимівна, — думала, що живою звідти не вийду. Втім, після комісування почала поволю одужувати, зажеврїла надія на порятунок. І тоді подумала: якщо рука втримає голку, то на знак вдячності Спасителю, до Якого подумки молилася, вишию Його образ на полотні. Поділилася своєю мрією із сусідками по камері. Вони мене підтримали — морально і матеріально. Одна з дівчат знайшла шматок полотна, інша — стару хустку на нитки,

РЕЛІКВІЯ, ВИШИТА
РИБ’ЯЧОЮ КІСТКОЮ

Чуючи слово вишивка, уявляємо різнобарвні нитки, голку в руках, затишне місце для роботи. Натомість мешканка міста Дубна Марія Боришкевич свою вишивку — образ Спасителя — позначила іншими вимірами. Нитки для вишивки виплутувала зі старої хустини, голкою слугувала риб’яча кістка, а робочим затишком стала радянська тюрма, куди Марію Герасимівну 1948 року запроторили за співпрацю з УПА. Нині її унікальну вишивану ікону можна оглянути на виставці у Дубенському замку.

Марія Боришкевич закохана у вишивку

третя — половинку бритви (нею розрізували матерію і виволікали нитки). А найцікавіше було з голкою. Ми не могли її дістати. Виручила риба, якою нас годували. Тож із риб’ячих кісток зробили кілька голок. Найважче було виточити в них вушко. Інколи тими кістками кілька днів “свердили” отвір, доки справа не увінчалася успіхом.

Коли я бралася за вишивання, дівчата по черзі пантрували біля дверного віконечка, щоб не помітила охорона. Втім, попри такі умови, вишивала напрочуд легко. Мабуть, сам Господь додавав натхнення. А потім вишивка стала для нас своєрідною іконою-оберегом. На щастя, її не конфіскували, коли дочекалася звільнення і збиралася додому. Тоді охоронці “перебрали” всі речі у валізі. Пам’ятаю, як один офіцер, взявши у руки вишивку, здивовано запитав: “Сто что такое?” — “Іконка”, — відповідаю. Він каже: “Ти знаєш, что за такое срок добавляють?” — “Добавляйте, — кажу, — тільки про-

шу вас, нехай іконка зостанеться зі мною”. З’ясувалося, офіцер лише лякав мене, а іконку не забрав. Удома, взята у рамку, завжди висіла на видноті, як нагадування про випробування долею й оберіг.

“Я ЙОМУ — ОБРАЗ,
А ВІН МЕНІ —
ОБИЦЯНКУ”

Вишитий образ Спасителя навіював Марії Герасимівні роздуми про тернистий шлях України, про тих, хто не переставав навіть на засланні боротися за її незалежність.

— Ніколи не забуду Зінаїди Бах, — сумує Марія Боришкевич, — відважної жінки, науковця, майстрині, яка відбувала термін у Казахстані. Щоб урізноманітнити табірне життя, вона домоглася від начальства дозволу відкрити курси крою та шиття. А на тих курсах “кроїла” інше — виклала для нас історію України. І ніхто зі слухачок не видав її.

Пам’ятаю, як ми, працюючи у кар’єрі, 1953-го почули звістку про смерть Сталіна. І замість виразу печалі дівчата почали кричати “Ура!”

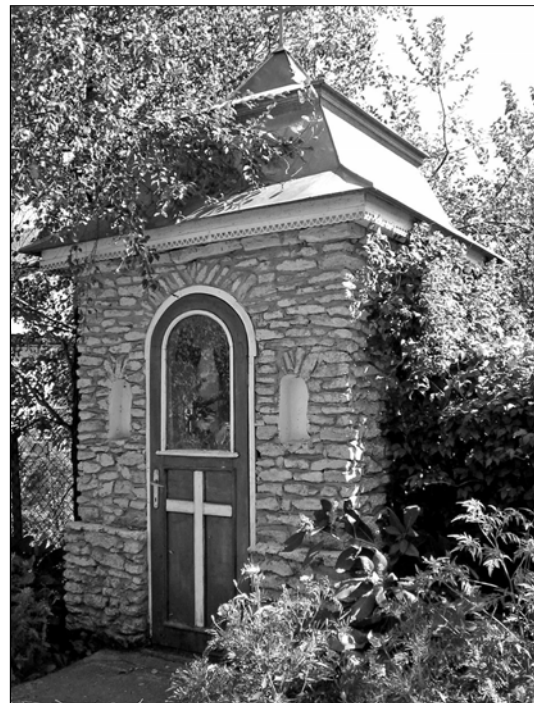
Мого чоловіка Миколу за націоналістичні погляди, зокрема, за знайдену поему про Україну засудили на двадцять п’ять років. Потім він потрапив під амністію. Коли після тривалої розлуки ми зустрілися, він міцно обійняв мене і промовив: “Тепер тебе ніко-

Образ Спасителя, вишитий риб’ячою кісткою

му не віддам”. Тоді я подарувала йому вишитий образ Спасителя.

Нині моя вишивка стала експонатом виставки у Дубенському замку. Не шкодую, що віддала реліквію, навпаки, радію, бо, дивлячись на неї, хтось, можливо, ще більше перейметься українським духом.

Капличка на подвір’ї Марії Боришкевич

Михайло НАЄНКО

Мова — це не лише науковий інтерес лінгвістів, а засіб спілкування освіченої нації. Саме тому вона потребує і принципового захисту, й усвідомлення, що без національної мови не уявляє себе ні математик, ні біолог, ні філософ. Проте цього не розуміють усі гілки української влади, але добре розуміють наші “друзі”. Наприклад, пригляньмося до того, що друкує головний орган російських письменників “Литературная газета”: в кожному її числі обов’язково є українофобський матеріал, спрямований передовсім проти української мови; для них вона — не “язык”, не “речь”, як пишуть їхні словники, а іронічна “мова”, яку слід нищити. А знищення мови веде до знищення народу, до перетворення його в “населення”, що працює в заготконторі. Чи розуміє це, скажімо, наш прем’єр, який видає свою газету “ВВ” не українською? Чи розуміє це Президент (що, за Шевченком, “доконала вдову сиротину”), а ця голова навіть не похитнулася?..

У народі “ледачого кота” характеризують так: миші лазять у нього на голові, а він — “нуль вніманія”. Де бачено, щоб на голові у влади (і в Одесі, і в Криму) ставили пам’ятники найбільшому катові українського народу — цариці Катерині (що, за Шевченком, “доконала вдову сиротину”), а ця голова навіть не похитнулася?..

Дисертації давно вже не пишуть, а клепають. На всіх стовпах є оголошення на зразок: “пишу дипломные, курсовые, диссертации для будущих проФФесоров”, а влада й вухом не веде. А це усе — мова культури, до якої, як бачимо, ні в кого руки не доходять...

Кілька місяців тому відбувся Конгрес інтелігенції, на якому йшлося про єдиний культурологічний простір України. За день до Конгресу Іван Драч в інтерв’ю газеті “Голос України” сказав, що це буде або щось значуще, або чергова, ще одна булька. І як у воду дивився: бульку надули, а практичних кроків ніяких. Хіба що похатішали відвідини Прези-

У КОГО ЛАЗЯТЬ МИШІ ПО ГОЛОВІ?

Плакати Лідії Пінковської

дентом будівництва “Мистецького арсеналу”, “гетьманської столиці” чи музею в Пирогові. Або стало вже обов’язковим постійне сходження на найвищу українську гору. Це,

можливо, треба, але... “Не царское ето дело”. Що, немає у нас міністра культури чи віце-прем’єра з гуманітарних питань? Якби був у нації батько, то він би дав їм обом ложкою по лобі й сказав: Сидіть на тому “мистецькому арсеналі” чи в “гетьманській столиці”, доки... А я візьмусь за просто-таки кричущі проблеми. Економіка й культура села, наприклад, провалилися у таку прірву, з якої не витягнуть його ні популістські розмови про Голодомор, ні політиканство щодо НАТО, ні...

Хто повертатиме в Україну сільських заробітчан, які працюють на чорних дворах зарубіжжя і вважають ті двори привабливішими, ніж українська незалежність із її бездоріжжям, безробіттям і сільським побутом рівня XVII сторіччя? Невже так тяжко провести до кожного села хоч би асфальтовану стежку? А село ж — головне джерело національної мови. Якщо бракує хисту, щоб це усвідомити, треба їхати на консультацію до американського Конгресу; він, не патякаючи ні про які “місцеві” бюджети, ще бозна-коли створив умови, щоб простелити до кожного фермера і дороги, і всі інші прикмети цивілізації... Судячи з усього, ніхто у нас навіть не збирається у такі консультації, бо ж треба вчасно задекларувати власні мільйонні активи (Президент), річні півтора мільйонні депозити (міністр фінансів)...

Є думка, що з українською мовою проблеми залишатимуться завжди, бо немає, мовляв, бар’єру між нею і мовою, скажімо, росіян. Якщо розуміти цю “відмінність” так, як іронічний герой Остапа Вишні:

Тарас ШЕВЧЕНКО,
голова обласного
об’єднання “Просвіти”,
м. Запоріжжя

...Возвеличу
Малих отих рабів німих!
Я на сторожі коло їх
Поставлю слово.

Т. Шевченко

Шевченко написав ці рядки сто сорок дев’ять років тому. Вони засвідчують стан українського слова в російській імперії, яка століттями здійснювала тиск на українську мову, культуру, духовність. Дотримувалися цього послідовно і після Шевченка — чи то в ім’я царя, самодержавства, “державного” православ’я, чи в ім’я партії, радянського народу й інтернаціоналізму...

Політику “обрусення инородцев” проводили з непохитною впертістю. “Україна ніколи не мала своєї історії, ніколи не була окремою державою”, — писав М. Катков 21 червня 1863 року в передовій статті газети “Московские ведомости”, редактором якої він був, — а український народ є... частина... російського народу, без якого він не може лишитись тим, яким є. Малоросійської мови ніколи не було, і не дивлячись на всі зусилля українофілів, досі не існує”. А вже 18 липня 1863 року монархіст, реакційний російський міністр внутрішніх справ Валувєв видав таємний циркуляр і наказав цензорам не пропускати творів українською мовою, оскільки “особливий малоросійської мови не було, немає і бути не може, і що наріччя, яке живає простолюддя, є та сама російська мова, тільки зіпсована впливами на неї Польщі”. Від цензорів Валувєв вимагає, “щоб до друку цією мовою дозволяли тільки твори, які не належать до вишуканої літератури: друкувати книжки малоросійською мовою як духовного, так навчаль-

ного призначення для початкового читання народу заборонити”.

Валувєвському циркуляру сто сорок п’ять років, а вже пішов вісімнадцятий рік незалежності України! Але за роки незалежного будівництва держави мова корінної нації замість ідеологічної, об’єднувальної, стала політичною “проблемою” суспільства.

ВАЛУЄВЩИНА ПО-ЗАПОРІЗЬКИ

“В защиту нашего исторического двуязычия” написано книжку А. Железного “Происхождение русско-украинского двуязычия на Украине (Как ополчили наш язык?)”, яка вийшла багатотисячним накладом у видавництві одного з найпотужніших заводів Запоріжжя. До слова, жодних вихідних даних у книзі не знайдете, окрім посилання на сайт Інтернету, бо за такий пасквіль на духовність нації — мову — його видавці мусять б відповісти перед законом. Насправді ж автор, “не имея официального филологического образования” (с. 36), як і видавці цього цинічно-брехливого і антинаукового словоблуддя підводять читачів до думки, що “самое подходящее название для этого языка — русско-польский диалект, хотя мы сейчас называем его украинским языком” (с. 44).

У який спосіб доводити автор свої думки? “...Множество полонизмов было введено... умышленно, с единственной целью — углубить разницу между украинским и русским языками. Из множества таких слов для примера возьмем одно — “гума” (резина). Резина была создана в те времена, когда Украина уже давно вернулась в лоно единого общерусского госу-

дарства, следовательно, новое, во всех отношениях полезное вещество, и в русском, и в украинском языках должно называться одним и тем же словом “резина”. Спрашивается, каким же образом резина стала называться по-украински точно так же, как и по-польски — гума (guma)? Ответ ясен: в результате целенаправленной,

умышленной политики ополчания под фальшивым названием “дерусификация” (с. 47).

У тому, що у російській мові вживають слово “резина”, а в українській “гума”, немає ніякої цілеспрямованої політики ополчання і дерусифікації, бо це не російське слово, а запозичене російською мовою через посередництво французької: raisine — “смола” (див.: М. Фасмер. “Этимологический словарь русского языка”). Слово “гума” (“горяча смола”, “каучук”) запозичене українською, білоруською, болгарською, македонською, польською, чеською, словацькою, верхньолужицькою, сербохорватською та ін. мовами із середньолатинської (див.: “Етимологічний словник української мови” в семи томах).

Тож із суто українофобських позицій автор “Происхождения двуязычия...” подає порівняльний словник української, польської й російської мов, аналізувати який немає потреби: кожен охочий може взяти ще й словники інших слов’янських мов і знайти в них слова-відповідники. Чого ж домагається в своєму опусі гаспадин Железний? Того, що й 145 років тому Валувєв: “немає, не було і бути не може”!

Ще одні, запорізького штибу, “захисники України” “Зеркало недели” прорікають: “Сферами реального функционирования украинского общенародного языка остаются семейно-бытовая речь и художественная литература, а также часть центральных и региональных медиа. ...Факт украинизации наших СМИ ...не всегда означает, что язык этот совершенный и высококультурный”. Автори ототожнюють російськомовне населення в Україні з росіянами, і тому ніяк не хочуть себе визнавати національно меншиною: “Ми тут — корінна нація”, — так намагаються шовіністи призвичаїти нас до цієї думки, приховуючи тезу, що “боротьба за мову є символом боротьби за владу” (А. Мейє).

Не інакше, як цілеспрямованим словоблуддям про розквіт української мови та її широкого застосування у суспільному житті за часів колишнього СРСР є “писання” Яші Северного, який після “трудів праведних в ім’я України” підробляє у місцевій жовтуватій газетці “Істеб-лишмент”. Ось зразок мови і думок цього автора: “Новомодные киево-могилевские идеологи засерают мозги подрастающего поколения... (между сексом и пивом) вталкиваются поганенькие мыслишки о том, что в доисторическом Советском Союзе права народов невероятно ущемлялись. Кем ущемлялись? Конечно же, русскими. Извините, но фигня все это. Гипноз для бандерологов” (Істеб-лишмент, № 17).

Завзяття Яші Северного про необхідність в Україні “двуязычия”, як інших авторів, підтримано на містечковому рівні: міська рада Запоріжжя надала статус державної російській мові. Гідний подарунок запорізьким козакам до 145-ої річниці валувєвщини! Українці чекають офіційної відповіді прокурора міста Запоріжжя на законність такого рішення міської ради.

ДОНЕСТИ ПРАВДУ ІСТОРІЇ

М. САМУСЬ,
м. Чугуїв

Це відгук на передовицю “Слова Просвіти” “У нашому працьовитому нелукавому племені” Лідії Рибенко і на наші реалії. Бо стає все нестерпніше, болючіше і важче жити духовно. Нас позбавлено будь-яких національних прав, все лише для окупанта і прирученого силою влади і геноцидами раба-перевертня (ч. 22, 05.2008 р.).

Мірою зрусифікованості є результати голосування за проукраїнські (2007 р.) сили: Харківщина — 24 %, Чугуїв — 16 %, Донеччина — Луганщина — 5—7 % виборців. Ще запекліше (на замовлення Москви!) на сході й півдні борються проти рятівної для нас Євроатлантичної інтеграції. А це — порятунок нашої мови, нації й держави від загибелі в лабетах “братнього” сусіда.

Московія ніколи де-факто не була ні слов’янською, ні руською. Її заселяли переважно угро-фіно-мордово-татаро-монгольські племена, які лише в XV—XVI століттях сформували свою самостійну націю московитів, що свою агресивну стратегію спрямували на знищення всіх сусідніх народів, пограбування їхніх земель та багатств.

Немає в нашій долі містики. Нас свідомо упродовж віків (!) і нині нищить значно сильніша хижацька імперія.

Але маємо донести святу українську правду кожному етнічному українцю, забамбуленому імперсовковою блекотою.

Любов СНІСАР

Цю диво-веселку, таку широку, ніби у ній об'єдналися сім райдуг у “сім веселкових кольорів”, побачили ми у день Св. Володимира у Каневі. А випірнула вона із Дніпра, з-під Козацького шпильу, і за Тарасову гору перекинула вишиваний рукав, ніби обняла двох українських поетів і впустила нас, грішних, у свої райські ворота. Ми поклали калину із саду Володимира Затуливітра на могилу Тараса Шевченка і були освячені тихим і теплим призахідним дощем, під який так душевно співалося. З якою радістю сприйняли ми те благословення Боже! Таке завершення шостих Затуливітрівських читань нам і не мріялось, бо щороку в цей день ясно та сухо.

Розпочалися шості читання, як і завжди, поклонінням могили Володимира Затуливітра. Ми завітчали її квітами і колосками, відзвітували про публікації, які вийшли за рік, розповіли про ті, які ось-ось з'являться. Здається, весь світ притих, слухаючи щирі молитви Зірки Козак із Бельгії та пісню Леопольда Ященка “Порвалася остання струна”.

Уже шостий рік, як помандрував у Небесну Україну Володимир Іванович Затуливітер, і вшосте відкрив Затуливітрівські читання поет Петро Засенко, наголосивши на найбільшій ідеї: ми не маємо чіткої національної ідеї. “Як в нації вождя нема — тоді вожді її поети,” — наводить Петро Петрович слова Маланюка, а наше завдання визначає як обов'язок донести слово Поета до майбутніх поколінь. Віра Носенко, заступник голови Канівської райдержадміністрації, вклонилася Поетові від канівських земляків, бо глина синіх дніпрових гір, що прийняла Володимира, зріднилася його з канівцями. “Тут його серце, — каже Віра Володимирівна, — але його душа і слово — між нас”.

Земляки із Сумщини, де народився поет, поетеса Антонія Цвіт, письменник Олександр Шугай поділилися спогадами, а художник Микола Нечвоглюд намалював етюд поетового подвір'я. Довголітній львівський друг Володимира Івановича Василь Стефак свої спогади почав віршем “Осінній птах Василя Стефак”. “Як ти потрібен нам, друже, зараз, щоб перестали бавитись у блуд! Як потрібне слово твоєї великої і щирої душі!” Його дружина Оксана Петрівна притулила до пам'ятника соняшникове суцвіття, нагадавши вірш Затуливітра “Верховинський сонях”.

П'ємо теплу поминальну чарку і ховаємося в розкішну тінь поетового саду. Там, зручно вмовившись хто на ослонах, хто на траві, продовжуємо розмову. Ось тільки яблука не гупають — неврожай. Зате калина за дощової весни така пишна й так рясно вродила, що куш увесь у рум'янці ягід. Пахне грибами. Плюсєт дніпрової хвилі перемішується із тихим рокотанням бандури. Здається, зараз лісовою стежкою з-за акуратної копички сіна вийде господар — Володимир Іванович...

У цьому райському куточку усамітнівся великий трудівник Володимир Затуливітер, щоб втілити в думках своїх те, що надиктував йому Бог.

*Я гребую тії свободи й волі,
що виведе з-під хомута душі.
Я свийй українчик, тихий волик,
що тягне й тягне степом лемеші.*

*Горбатий степ. Горбатіший я вдвічі,
утричі, вп'ятеро — за всі віки.
Я пнуся, пнуся, рогом лізу в вічі,
національні орю кізяки,*

*бо степ страшний: не може не родити,
зерна не кинеш — виповзе євшан,*

*якому тільки й ладна догодити,
що гущиною, якщо є, душа.*

*Та ще страшніш —
чужба на власнім полі,
коли ти ореш до незмоги,
встромившись у тісний хомутик волі,
яку протягнеш степом тільки ти.*

*Бо степ страшний,
протоптаний монголом,
на сталінський розтрулений євшан,*

Фото Г. Михайленко

Архітектор В. Бородин, учителька О. Стефак, дослідниця творчості В. Затуливітра Л. Снісар і письменник зі Львова В. Стефак

ВОЛОДИМИРОВА ВЕСЕЛКА

*весь враз розродиться голодомором,
як визволиться з хомута душа.*

Ось що сказав Григорій Білоус, голова Черкаської письменницької організації:

— Слава Богу, що цей видатний український соловей, портрет якого отут під яблуневим українським тризубом, не був задушений на Соловках, як тисячі інших, яких уловила сталінська кімля. Його вивчали від нас пізніше. І ми поминаємо його разом з усіма убійними, що не дожили до сьогодні. “В нас хрести, як плюси” — читає свій вірш черкаський поет.

Письменник Олександр Шугай розповів про редакторську діяльність Затуливітра, про спільну роботу у видавництві “Молодь”, про видання турботами Володимира Івановича, тодішнього заступника головного редактора, “Аполлонової лютні” — книжки, до якої увійшли твори 40 київських поетів XVII—XVIII століть, яку уклали В. Маслюк, В. Шевчук, В. Яременко за редакцією О. Шугая. Він подарував музею свою книжку спогадів “Як творилася “Аполлонова лютня”.

Цікавою була розповідь завуча сусідньої Бобрлицької школи Ганни Дерев'янка про шкільний філіал музею Затуливітра. “Дітей треба оздоровлювати духовно, щоб урятувати українську націю,” — сказала Ольга Миколаївна. Для цього під керівництвом головного спеціаліста районного відділу освіти Ольги Черкавської розробили уроки про творчість Володимира Затуливітра, які проводять у школах Канівщини. Пригадалося мені свято поезії Затуливітра у цій школі й виступи переможців районного літературного конкурсу. Проникливе читання Затуливітрових віршів учня Хмельницької школи Ярослава Ковалю так запало в душу, що ми запросили його на літературний вечір в день народження поета (29 лютого цього року йому було б 64) у Національний музей літератури. А нині Затуливітрові та свої вірші читала учениця Бобрлицької ЗОШ Яна Добровольська.

Проникливо і з розумінням глибин поетової душі читав вірші поета канівський письменник Микола Шамрай, автор публікації поезій Затуливітра у журналі “Холодний яр” та прекрасного слова про поета та його скит. Не можна байдуже слухати поезії Віри Носенко.

Про молодіжний фестиваль імені Володимира Затуливітра, який відбудеться восени, розповіла начальник управління освіти райдержадміністрації Ірина Погорелко. “На Канівщині немає учня і вчителя, який не знав би імені Володимира Затуливітра, і справа ця, що збирає нас тут уже шостий рік — назавжди”, — сказала Ірина Борисівна.

Цю думку підтвердив канівський письменник і краєзнавець Михайло Іщенко. Він наголосив на тому, що ми повинні об'єдну-

ватися навколо таких осередків культури, бо ніхто не подбає про наше об'єднання, крім нас самих. Ось і цю землю з унікальною притягальною силою, яка марно збрала такий культурний пласт (згадаймо Максимовича, Шевченка, Затуливітра), від Трахтемирова до Пекарів віддали під охорону ЮНЕСКО. А тепер планують знищити Канівські гори Канівською ГАЕС, бо штучне озеро площею 100 гектарів, яке створять вище від Дніпрового узбережжя, не втримається у легких суглинкових землях. Тоді вода із Дніпра з радіоактивним мулом рушить назад, остаточно знищивши довкілля. Очолює цей проект Герой України Семен Ізраїльович Поташник. Торік виділили з держбюджету 30 мільйонів гривень, а цього року нам сповістили, що будуватимуть за рахунок підвищення тарифів на електроенергію. Тобто ми самі за своє знищення ще й заплатимо. “Доборолась Україна до самого краю”, як казав на “круглому столі” з приводу цього будівництва Вадим Бородин. Якби японці знайшли у Фудзіямі діаманти, то й тоді вони не розкопували б своєї священної гори. **Брак свідомості веде до повного знищення!** І так завдали собі непоправної шкоди, наприклад, затопили Зарубинецьку культуру. Станьмо на сторожі нашої культури, нашого життя, як стоїть Ніла Підпала, підсвічуючи творчість свого чоловіка, видаючи його книжки, читаючи дітям лекції про його твори.

Серед усталених традицій Затуливітрівських читань є й оця — сторінка про незабутніх. На п'ятих читаннях вона була присвячена 70-річчю поета Володимира Підпала. Цього року дружина Підпала Ніла розповіла про Володимира Планинду, знамого видавця, діяльного патріота, автора книжок про Павла Житецького та Миколу Пильчикова.

Завідувач відділу ДТРК “Культура” Галина Михайленко, автор телепередачі про Володимира Затуливітра, сказала, що днями транслюють передачі про поета на трьох каналах телебачення і звучать вірші у виконанні народного артиста України Олександра Богдановича.

Якщо вдатися до історії Затуливітрівських читань, то найтяжче згадувати перші. Через півроку після загибелі поета не можна було звикнути до його відходу. Першу невеличку експозицію в хаті поета, де ще пахло згарищем, розгорнула Ніла Підпала. Сумно згадувати, як глибокої осені 2004 року згоріла ця хата разом із музейною експозицією і книжками поета. На других спогадах про поета ділилися Василь Герасим'юк і Василь Портяк. На третіх Затуливітрівських читаннях отець Петро Бойко відправив папахиду на могилі, а в саду чудово читав Володимирові вірші. Тепло говорили про Володимира Івановича Володимир Біленко та Володимир Прокопенко на четвертих читаннях. Хоч, мабуть, найяскравішими були п'яті, коли дніпрові гори розцвіли автентичними українськими вишиванками, грали бандуристи з Канева, Києва й Сум.

Шості читання прикрасили тріо Союзу українок “Лелія” у складі Ніни Стрельнікової, Тетяни Красюк та Раїси Собко. Особливо запам'ятався вірш Тетяни Домашенко:

*Володю, вітер затули,
що віє в душу України.
Північний вітер зла й хули
з віків минулих аж донині...*

*Ім кручу б Канівську змести,
Чернечу б гору розтерзати,
бо там Тараса дух святий,
на тій горі і син, і мати...*

*І шаленіє ураган,
що аж дубам верхів'я гнеться.
Реве та стогне Дідуган —
коли ж отой терпець урветься?!*

*А в тебе — шабля й булава!
А в тебе слово — меч двосічний,
бо в ньому істина жива
і дух Творця живе правічний.*

*До Кобзаря плече схилив
борець за правду і свободу.
Собою вітер затулив —
Затуливітром був ізроду!*

Могила В. Затуливітра в с. Бучак

Фото Оксани Цецури

Борис САМБОР,
секретар Свято-Благовіщенського
братства при Покровській церкві,
м. Київ

Один із засновників Києво-Печерського монастиря преподобний Антоній закінчив своє земне життя і відійшов до Господа 1073-го. Це був рік початку спорудження Великої Печерської церкви — Свято-Успенського собору. Наступного року, коли вже над фундаментами храму було піднято стіни, преставився інший засновник цієї обителі — преподобний Феодосій.

Чудову церкву, яку було споруджено з волі Господа і через молитви першоначальників монастиря святих Антонія й Феодосія, будували майстри з Константинополя впродовж 16 років. Звідти ж з волі Пречистої Матері Божої 1083 року прибули іконописці для оздоблення новозбудованого храму.

У цій святій справі брав участь київський художник Аліпій (Алімпій), який духовно зростав у Києво-Печерському монастирі. Управляв на той час обителлю ігумен Никон, а княжив на Київському престолі великий князь Всеволод Ярославич. Безумовно, спільна робота молодого Аліпія з грецькими майстрами була для нього хорошою школою, а з часом він значно перевершить своїх грецьких наставників і сформує власну школу іконопису. Під час розпису вітваря Свято-Успенської церкви сталося диво. Сама собою, можливо, ангельськими руками у вітварі написалася ікона Пресвятої Богородиці. Від її Святого Образу деякий час випромінювалося чудесне небесне світло, що було яскравішим за сонячне. Потім з уст Пречистої вилетів білий голуб і попрямував до ікони Спасителя і влетів у його Божественні уста. Греки-іконописці були зачаровані побаченням. Блаженний Аліпій зрозумів, що у подібі білого голуба храм осінив Святий Дух, і тепер у ньому перебуває особлива Благодать Божа та Цариці Небесної.

Микола ТИЩЕНКО,
голова міського об'єднання ВУТ
“Просвіта” ім. Тараса Шевченка,
м. Марганець,
Дніпропетровська обл.

Ми, українці, пишаючись своїм найбільшим досягненням — незалежною державою, не приділяємо достатньої уваги нашому головному ворогові — московським імпершівістам. Уважно придивившись до дій Москви, починаєш непокоїтися. Усі добре розуміють велич і незнищеність самостійницького духу українців. Піднятися, як ми піднялися 1991 року після десятиріч комуністичного та сторіч царського ярма, може лише народ, якому притаманний великий дух волі до незалежного життя. Наші сусіди це знають. Вони впевнені, що не матимуть спокою, доки не знищать української нації. І нищать нас крок за кроком. Основні документи, що засвідчують національність, перетворено на довід-

СВЯТИЙ ІКОНОПИСЕЦЬ

30 СЕРПНЯ — ПРЕПОДОБНОГО АЛІПІЯ

Святе Євангеліє розповідає, як Ісус Христос зцілив прокаженого. “І він звелів йому нікому не говорити, а піти показатися священикові і принести жертву за очищення своє” (Лк., 5, 14).

Так преподобний Аліпій своїм чудотворенням уподобився Ісусу Христу. Він також запропонував зціленому показатися священикам і принести дар, про який пророк говорить: “Що віддам Господу за все, що Він воздав мені? Чашу спасіння прийму й ім'я Господнє призову” (Пс., 115, 3-4).

Згадано в Патерику про цей дар тому, що правнук прокаженого за його очищення Аліпієм прикрасив золотом ківот над престолом у головній Печерській церкві.

Святий Аліпій зцілював хворого від прокази тілесної й від сліпоти духовної.

За життя Аліпій створив безліч ікон, які прославили його.

Один боголюбний киянин за власні гроші спорудив церкву й вирішив замовити ікони для неї у преподобного Аліпія. Гроші та дошки для ікон він передав через двох печерських ченців. А коли за деякий час замовник почав вимагати в Аліпія ікони, то з'ясувалося, що ті ченці привласнили гроші й срібло, Аліпій про це нічого не знав. Коли ігумен наказав принести до Аліпія хоч би дошки, то всі (зокрема й ченці-зловмисники) були вражені побаченням: на них сяяли зображення Спасителя, Божої Матері та святих. Злодіїв від цього дива пройняв страх, і вони у всьому зізналися. Ігумен одразу ж вигнав їх із Святої обителі.

Під час страшної пожежі у Києві, коли згорів майже весь Поділ, згоріла й церква, де було сім ікон, які написав Аліпій. Та після пожежі всі ікони знайшли неушкодженими. Великий князь київський Володимир Мономах сам переглядав ці ікони. Одну з них велів відіслати до Ростова Великого, у кам'яну церкву, яку сам побудував. Через деякий час і цю церкву зруйнували, але ікона вціліла. Пізніше її поставили в іншу церкву — дерев'яну, а коли й та згоріла, а ікона залишилась неушкодженою, — усі повірили в диво. Усе це підтверджувало доброчинність і богоугодність земного життя преподобного Аліпія.

Якось до Аліпія звернувся один зі священиків з проханням написати до святої Успенської ікони Пресвятої Богородиці. Час минав, але Аліпій не міг виконати замовлення

через хворобу. Замовник відвідував іконописця, а той навіть з постелі не міг піднятися, але не хвилювався і заспокоював священика: “Поклади свої турботи на Господа, і Він допоможе тобі, зробить ікону і на свято вона буде на своєму місці”. Та коли священик прийшов майже перед самим святом і побачив, що ікона не готова, то почав докоряти старцю: “Я би знайшов іншого іконописця, і він написав би до святої ікони, тоді б і свято було світлим та урочистим, а тепер на мене чекає сором”.

Проте Аліпій відповів йому так: “Але ж це сталося не від моїх лінощів. Пам'ятай, що Бог може написати ікону Своєї Матері словом єдиним. Ось і мені Господь відкрив, що йду від вас, але не залишу тебе у твоїй печалі”.

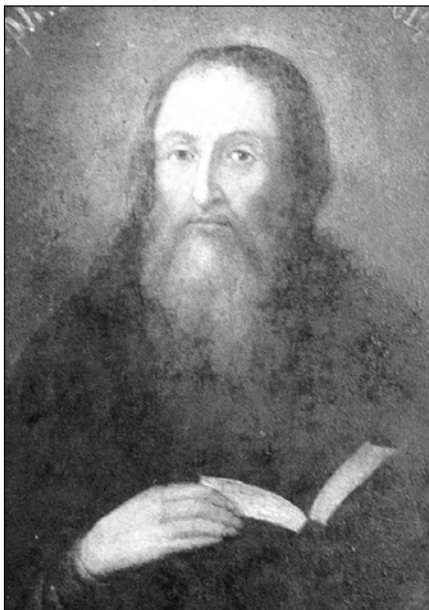
Коли ж замовник пішов, у келію до преподобного зайшов юнак і став малювати ікону. Робота просуvalася так швидко, що преподобний Аліпій зрозумів: до нього на допомогу прийшов Божий ангел.

Тим часом замовник ікони ніч перед святом провів у великій печалі. Проте зранку, коли пішов до храму, то побачив прекрасну сяючу ікону. Про новину він повідомив ігумена, і вони разом прийшли у келію до Аліпія.

На жаль, той уже був при смерті, але встиг докладно розповісти історію з ангелом. Преподобний Аліпій сказав, що Божий ангел і зараз стоїть біля нього й готовий забрати його душу. Так і сталося. Преподобний Аліпій тихо спочив 29 серпня 1114 року, наступного дня після свята Успіння Пресвятої Богородиці. На правій руці спочилого три перші пальці складені прямо, а два інші притиснуто до долоні: він осінив себе хресним знаменням. Монастирська братія поховала преподобного Аліпія в Ближніх печерах.

Таємниця Божественного промислу святого Аліпія — у його подвижництві, смиренні й аскетизмі. Святитель Димитрій Ростовський сказав про Аліпія, що він прикрасив небо й землю, поживши на землі тілом, зійшов на небо з добродійною душею на прославлення Начальника іконописців, Бога Отця, Бога Сина і Бога Святого Духа.

Пам'ять преподобного Аліпія відзначають 11 жовтня у складі Собору преподобних отців Києво-Печерських, у Ближніх печерах спочилих, та в другу неділю Великого посту.

Після завершення розпису ігумен Никон постриг Аліпія в чернецтво. Святий іконописець був надзвичайно працелюбним, його ніколи не бачили без роботи. Лише служба Божа відволікала його від іконопису.

Переїнявши досвід греків, Аліпій почав писати ікони жителям Києва. Плати за роботу він не брав. Але коли вдячні замовники за власним бажанням все-таки платили йому, то третину коштів Аліпій віддавав на обитель, третину — немічним і убогим, а решту залишав на придбання фарб та інших матеріалів.

Багато ікон блаженний Аліпій писав для ігумена, для Святої обителі та братії. Дізнавшись, що в якійсь церкві є старі ікони, брав їх на реставрацію та безплатно оновлював. Так щоденно він трудився, творив поклони, псаломськи та молитви. Преподобний Аліпій вважав, що марнотний духом і ледачий тілом не може творити Образів Спасителя та Його Пречистої Матері.

В Аліпія відкрився дар цілителства. Якось до нього звернувся один багатий киянин, хворий на проказу. Йому не могли допомогти ні лікарі, ні знахарі, тим часом хвороба прогресувала. Недужому порадили йти у Києво-Печерську обитель до отців-чорноризиців. Він неохоче пішов до монастиря. Ігумен звелів напоїти його водою з криниці святого Феодосія та намастити голову й обличчя. У багатія віри не було, тож на його тілі з'явилися виразки і від нього пішов сморід. Хворий не зміг терпіти сорому й утік додому. Але за кілька днів очікування смерті він вирішив сповідатися у своїх гріхах. Тож повернувся в монастир і пішов на сповідь до преподобного Аліпія. Той з радістю зустрів його, довго повчав, як спасти душу, а потім фарбами, якими малював ікони, змистив рани й обличчя. Завів недужого до храму й дав причаститися Святих Божественних Тайн і повелів умитися водою, якою вмиваються священики після причастя. Минуло небагато часу, і хворий одужав.

ки про існування особи, що не має роду-племени. Хто це зробив? Форму паспорта затвердила Верховна Рада першого незалежного скликання в особі 239 депутатів комуністичної більшості. Зі сві-

нарешті Президент, Прем'єр-міністр і більшість у Верховній Раді — українці, не зробити перереєстрації церков, щоб усунути несправедливість, дискримінацію нашої рідної Церкви?

У Марганці 1989 року з ініціативи товариства “Просвіта” та міської організації Народного руху України збудували православний храм. Кошти на спорудження збірала самі мешканці, трохи додав

вернутись у свій храм. Люди кажуть: то теж українська православна. Наша релігійна громада орендує кімнату, розрахована на 40 осіб, у колишньому дитячому садку. А на Великдень і Різдво приходять до 120 вірян, то їм доводиться стояти на вулиці.

Промосковська організація “Путь православных”, що активно діє в нашому місті та її добре фінансують, у своїх заявах хизується: “Скільки людей іде в наші храми, а як мало в храм “раскольников”. Це неправда. Християни йдуть до храму молитися Богу, а що цей храм облудно зареєстровано на ворожу Україні організацію, їм невтямки.

Українці — православні християни, ні поміж себе, ні з ким іншим не сваряться. Лише болить серце: нас черговий раз обдурили, а влада не захистила. Поверніть нам украдені храми, назвіть церковні конфесії згідно з чинним законодавством, і матиме Україна власну Православну Церкву.

НЕ ТІЄЮ СТЕЖКОЮ

доцтва про народження вилучили графу “національність” з ініціативи Кінаха, що перебував тоді на посаді міністра. Тож молодший син багатодітного Президента України Віктора Ющенка вже не українець, а так собі — громадянин.

Релігія переважної більшості українців — православне християнство. Москва вжила всіх випробуваних заходів, щоб знищити українське православ'я. Московську ж Церкву в Україні зареєстровано “Українська Православна Церква”, а нашу церкву — “Українська Православна Церква Київського Патріархату”. Чому ж тепер, коли вже

А що заважає міністрові юстиції переглянути судові справи, згідно з якими брутально відібрали в Української Православної Церкви сотні храмових споруд і передали Московській? Храмів, якими вона володіє незаконно, в Україні стільки, що після помаранчевої революції найбільша паніка серед російських шовіністів була саме через можливість їх втратити. Кривосуддю досі чинних в українських судах радянських суддів колись треба покласти край. Києво-Печерська лавра і її всесвітньо відомі печери завдяки недбалству руйнуються.

міськвиконком. Секретар тоді ще не забороненої компартії пан Березовський зареєстрував цю церкву як храм УПЦ-МП. Директор рудоремонтного заводу Самотейкін подарував нашій церковній громаді літній кінотеатр. Ми обладнали його, перетворивши на церкву. Московські церковники подали до суду, виграли його. Як результат, церкву передали до юрисдикції Московського патріархату. Ми оскаржили це рішення в арбітражному суді, який його скасував. Рішення арбітражного суду ми отримали аж через рік. За цей час наша громада занепадала, і ми не змогли по-